ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

20 октобар

НЕДЕЉНИ ЛИСТ НАРОДНОГ ФРОНТА БЕОГРАДА

БРОЈ 70 ГОДИНА II | ИЗЛАЗИ СВАКОГ ПЕТКА | БЕОГРАД, 5 АПРИЛ 1946 ГОД. | ВЛАЈКОВИЋЕВА 8, ТЕЛ. 23-003, 20-443 и 26-521 | ЦЕНА ОВОМ БРОЈУ 2 ДИН.

ПОВОДОМ ЕКСПОЗЕА МАРШАЛА ТИТА

Спољна политика Југославије

Друго ванредно заседање савезне Народне скупштине, које је отпочело дискусијом о буџету, завршено је заједничком седницом оба дома на којој је претресана спољна политика Југославије и дата законска снага уговору о пријатељству и узајамној помоћи између Југославије и Пољске. Како се Претседник владе, маршал Тито, за време буџетске дебате налазио на путу по Пољској и Чехословачкој, није се о спољној политици могло дискутовати у оквиру буџетске дебате. Утолико је значајније било иступање Претседника владе на крају скупштинског заседања, када је после триумфалног повратка са посете двема словенским земљама, линију наше мирољубиве и демократске спољне политике могао поткрепити уговором с Пољском и стављањем у изглед скорог закључења сличног уговора са Чехословачком. Триумфални дочек маршала Тита у Београду, поздрави из целе земље и једнодушност народног претставништва у спољнополитичкој дебати, пружили су нов доказ о тесној повезаности владе и народа, о чврстом стајању читавог народа иза спољне политике Савезне владе.

Ова прва спољнополитичка дебата нашег народног претставништва после завршетка рата пала је у једном моменту веома сложене међународне ситуације, што је и маршал Тито истакао одмах на почетку свога значајног експозеа. Са великом уздржљивошћу и деликатношћу ограничио се друг Тито само на неколико момената из те ситуације који су у непосредној вези са спољним односима Југославије, избегавајући да обухвати целокупност оних проблема који у данашњем часу тако тешко компликују међународне односе доводећи их на руб ратне опасности благодарећи извесним реакционарним круговима у западним земљама који се данас баве потстрекавањем рата. Узимајући из те опште светске ситуације данашњег часа само неколико момената који се тичу непосредно наших народа, њихове бриге за миром, њихове независности и њихових неокрњивих права, маршал Тито је са великом одлучношћу, чврстином и јасноћом изложио основне линије наше спољне политике и спољнополитички положај Југославије. Али, ако он и није улазио у испитивање читаве светске ситуације, он је њу већ на самом почетку свог експозеа одлучним речима довољно јасно обележио. „Фашизам још живи у неким земљама и има свестрану подршку оне реакционарне господе у неким савезничким земљама која нису задовољна с резултатима војничке победе, којима много смета независност малих народа, којима смета демократизација и победа широких народних маса над реакцијом у тим земљама. Толерирање и подржавање фашизма у Италији, у западној Немачкој, у Шпанији, у Грчкој и тако даље, претстављају приличну опасност за тако скупо плаћен мир.“ Оваква ситуација „тражи велике напоре мирољубивих и демократских сила у ствари учвршћења мира у свету“, то су чињенице „пред којима не смемо затварати очи, већ отворено гледати у њих и чинити све за победу мира у свету, чинити све за победу над силама мрака и потстрекачима рата“.

Тако је у овим јасним и одлучним речима које чине увод експозеа, маршал Тито обележио данашњу светску ситуацију и став Југославије према њој. То је једини могући став једне истински мирољубиве и истински демократске земље свесне да је одржање мира и одбрана демократије животна потреба свих народа, а особито наших народа који су у прошлом рату тако тешко страдали од фашистичких руља. Зато ће Југославија и убудуће као и досада чврсто спроводити мирољубиву политику у духу правила Организације Уједињених нација која базирају на равноправности и једнакости свих њених чланова.

Можда је управо најзначајнија мисао у овом експозеу, који обилује зрелим и значајним мислима, она којом се одмах иза наведеног места објашњава откуда долази и на чему се заснива оваква линија наше спољне политике. „Таква политика — рекао је маршал Тито — не резултира само из њене (Југославије) тежње за миром, за мирним развитком, за потребом лечења рана заданих нам ратом и окупацијом, већ таква њена политика мира и сурадње одговара њеној структури, унутрашњем уређењу као федеративне народне републике.“ „Наши народи, наши државни руководећи људи доказују не само речима него и делом да су истински за мир и међународну сарадњу“ — каже друг Тито на једном каснијем месту пошто је отворено изложио низ непријатељских поступака и провокација против наше земље. Доиста се не може довољно подвући сав значај ове монолитности, ове нераздвојне целине и потпуног поклапања наше спољне политике са самом структуром наше земље, с њеним унутрашњим поретком као народне државе братски уједињених равноправних народа. У земљи таквог унутрашњег склопа, где је власт истински у рукама народа и где је постигнуто тако чврсто братство и јединство неколико народа на бази њихове пуне једнакости у правима, не би могла бити замислива никаква друга спољна политика осим таква коју Југославија стварно и води: искрена политика мира и сарадње међу народима на бази њихове равноправности и једнакости како је то постављено у начелима Повеље Организације Уједињених нација. У таквој земљи искључена је у принципу свака могућност некога несклада или супротности између унутрашње и спољне политике, такву земљу сама њезина структура чува од онога што видимо у западним демократијама, да унутрашњој демократској политици (узимајући ту демократију онакву каква је) одговара једна скроз реакционарна спољна политика.

Кратки али одлучни и јасни приказ данашње опште ситуације који је маршал Тито дао на почетку своје речи, поткрепио је он са неколико примера поступака западних савезничких сила према нашој земљи, пошто је претходно обавестио народно претставништво о низу чињеница из наших међународних односа, о нашој сарадњи и улози у Организацији Уједињених нација, о помоћи Унре и о репарацијама.

Које је примере навео маршал Тито из много већег скупа примера поступака западних савезника према Југославији, поступака који доиста не одишу пријатељством нити могу бити ма у каквом складу с поступањем ко-

Маршал Тито

је су дужни једној демократској земљи која је у заједничком рату била самостални творац једног важног ратног фронта и која је вољно поднела тако тешке жртве у одлучној борби против заједничког непријатеља?

Ту је пре свега став према Италији. Заштитнички став који западни савезници имају према Италији, сви они испади и неправилности које врше савезничке окупационе власти над нашим народом у Јулиској Крајини, растурање народне власти, насилно угушивање изражавања народне воље, затварање словеначких школа, довлачење из Италије десетина хиљада фашистичких провокатора, враћање фашистичког законодавства и фашистичког апарата, стално прелетање савезничких војних авиона преко наше државне територије, дозвољавање фашистичким провокаторима вршења терора над становништвом, све то показује да савезнички војни кругови имају према нама поступање потпуно супротно напорима Уједињених нација да се што пре учврсти мир у свету. Заштитнички и благонаклони став према Италији, у којој ратни злочинци не долазе на суд него седе још увек на руководећим местима, и изазивачки, нападачки и увредљив став према нашој земљи, доводи нас до питања: да није можда Италија била савезник савезника у прошлом рату, а ми можда били на страни фашистичких нападача?

Сви ти тешки испади савезничких војних власти уперени на то да спрече Југославију да дође до својих права, да спрече народ Јулиске Крајине да слободно изрази своју вољу и да оствари своје право самоопредељења, који су систематски терани већ годину дана откако се наша јуначка Армија усудила да уз тешке бојеве и жртве ослободи то парче наше националне територије, а који су од доласка савезничке комисије постали нарочито брутални и отворено непријатељски, нису могли да угуше глас народних маса те области. Тај глас не може се угушити никаквим терором. Све што такви поступци могу учинити јесте довођење мира у опасност. Износећи само део свих тих тешких испада, маршал Тито се с правом пита: „Шта то све значи? Желе ли извесни кругови да спрече успостављање мира, да спрече сурадњу и пријатељске односе с нашим савезничким земљама? Значи ли то звецкање оружјем?“ Одговор који даје сам друг Тито достојан је вође херојске борбе наших народа: „Нас такво звецкање не нервира, јер смо га навикли слушати, али се надамо и одлучно тражимо да меродавни стану на крај таквим поступцима извесних војних органа, јер то претставља опасност за мир, а наши народи нису спремни да трпе таква посезања на своју независност.“

Очигледно је — а из оваквих поступака и не може друкчије бити — да у питању Трста и наших граница са Италијом савезничке војне власти поступају пристрасно и све отворенije против наших права као и против права самог становништва Трста и Јулиске Крајине. Важи ли онда још такозвана Атлантска повеља и друга лепа обећања? Нажалост, на ово питање дају одречан одговор не само Трст, него и Грчка, Египат, Иран, Сирија и Либан, Трансјорданија, Индија и Индонезија. Снажна и дубоко урезана вода велике већине не само нашег него и талијанског становништва Трста и целе Јулиске Крајине, па чак и преко Соче, за прикључењем Југославији тако се јасно манифестовала пред лицем савезничке комисије, како то никакав плебисцит не би био у стању јасније потврдити. Овакво расположење и словенског и талијанског становништва те области претставља најлепшу победу оне доследне демократске политике у националном питању и оног истински демократског решавања економских и социјалних питања која чине основу наше Федеративне Народне Републике. Али то и јесте оно што изазива бес међународне реакције и нових заштитника фашизма.

Пре него што је прешао на стање наших односа са разним државама, маршал Тито је изложио и наше захтеве у погледу делова Корушке и Штајерске према Аустрији, које је наша влада досад доставила владама савезника у два маха.

У погледу наших односа са појединим државама маршал Тито изнео је такође неколико значајних момената. Ту је на првом месту његова изјава у погледу односа са Сједињеним Америчким Државама. Обвезана одлуком Другог заседања АВНОЈ-а да испита обавезе које су разне емигрантске владе закључиле са другим државама, наша је влада на захтев владе САД да призна све обавезе прошлих југословенских влада одговорила да прима те обавезе према САД. На тај начин може се сматрати да је отклоњен неспоразум који је по овом питању досад постојао и да више нема сметњи потпуној нормализацији односа између Југославије и САД.

Што се тиче Велике Британије воде се сада у Лондону преговори о робном и платном промету и о обавезама које су проистекле из рата.

Велики значај треба придати изјави маршала Тита о нашим односима са Француском. Између народа Југославије и Француске постоје старе, традиционалне везе пријатељства, базиране на заједничкој борби у току два светска рата и на врло старим културним везама. Разумљива је због тога жеља наших народа, коју је друг Тито снажно изразио, за што тешњим и најпријатељскијим односима са француским народом. Али у том погледу Маршал је био принуђен да изрази и жаљење што француска влада не показује разумевања за извесна питања која су за Југославију од животног значаја, истичући у исто време и веровање да ће се и те сметње уклонити и да ће између Југославије и Француске доћи до пуне сарадње.

Изјава коју је друг Тито дао у погледу помоћи Унре свакако ће једном за свагда уништити реакционарне клевете о нашој незахвалности и непризнавању те помоћи.

Маршал Тито, подвлачећи најсрдачније односе који постоје између Југославије и Албаније и Бугарске, изнео је и непоколебљиву решеност народа Југославије и Бугарске да продуже путем неразрушивог братства и чврстих веза.

Од основне важности у овом делу експозеа свакако је место где је реч о нашим односима са братским Совјетским Савезом. Ти су односи одлични, и то је доиста најприкладнији израз који се на њих може применити.

„Они су ванредно срдачни — рекао је маршал Тито — и потпуно одговарају тежњама наших народа да њихова судбина буде чврсто везана са судбином народа Совјетског Савеза. Постоји пуна економска, културна и политичка сарадња између наших двеју земаља. Нарочито морам подвући огромну помоћ, особито политичку помоћ коју нам пружа совјетска влада у свима питањима која тангирају интересе наше земље. Уговор о пријатељству и узајамној помоћи између Југославије и Совјетског Савеза заиста налази своју пуну примену у сваком погледу“.

Излагање односа са појединим државама завршио је маршал Тито изјавом о ванредно срдачним односима са Пољском и Чехословачком, који се поткрепљују уговором о пријатељству и узајамној помоћи који је са Пољском већ склопљен, а који ће скорих дана бити у Београду склопљен и са Чехословачком.

Дебата у Скупштини по експозеу Претседника Владе посведочила је још једном апсолутну једнодушност народног претставништва и претставља снажну подршку спољној политици наше Владе и њеног руководиоца, маршала Тита. Иза такве исправне, мирољубиве и демократске политике сви наши народи стоје сложно као један човек.

Моша ПИЈАДЕ

БЕОГРАД

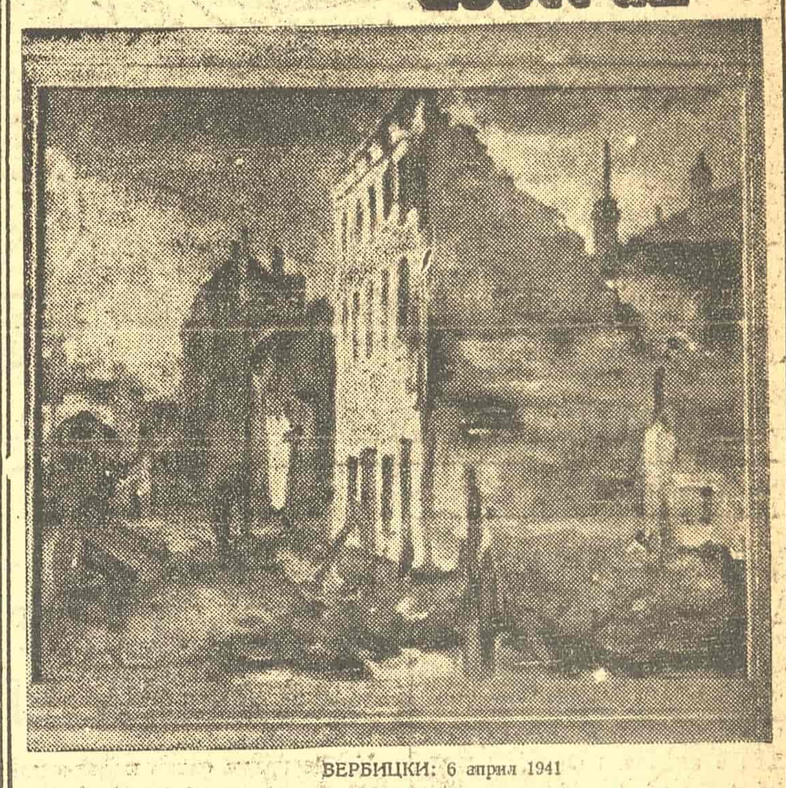

ВЕРБИЦКИ: 6 април 1941

Шести април 1941

Дан великог искушења, дан умирања, мука и страдања. После 27 марта знали смо да ће доћи; чекали смо га с миром у души и одлучни да останемо верни својој историској улози коју нам је судба доделила. Тога страшног дана, демонском мишљу вођена а наоружана свима убојним оруђима модерне технике, нагрнула је на нас војска Зла да нас уништи за казну што смо се 27 марта дрзнули да смело погледамо смрти у очи и да пљунемо у лице избезумљеном насилнику.

И тресао се Београд под ударом рушилачких бомби; живи људи затрпавани су у рушевинама да ту у мукама дочекају смрт; горео је Београд у пожару а густи дим замрачио је небо над њим. Огромно је било наше узбуђење, тога дана, али у њему није било страха ни кајања, већ, напротив, пуно гордог сазнања, да је наше мушко држање до тог дана распламтело бес злог демона, кога је пркос малих бунио више него отпор великих.

Кад сам, после првог налета непријатељских бомбардера пролазио по закрченим улицама Београда, удисао дим и трпео јару пожара дошле су ми на памет речи великог руског песника Љермонтова:

„... не даром
Москва, сажженаја пожаром,
Французу отдана“.

Не гори узалуд ни наш Београд, и из овога пожара родиће се нова срећа наших народа. Под треском нових налета моја уста, место молитве, понављала су тај стих руског песника и тврда вера у победу Добра над Злом крепила је моју душу.

Такав осећај, та вера чинила је тих судбоносних дана садржину душе нашег народа. Свих, али не без изузетка. Било је слабих, било је и издајника, али једни и други допринели су само томе, да са још већом силом и сјајем заблиста општа народна воља да борбом засведочи своју непоколебљиву преданост идеји општег добра, људске једнакости и божанске правде.

Ни тешка мора брзога слома наше државне организације и њене оружане силе није убила његову веру и вољу. Под утиском тога срама и издаје гнев народа удесетостручио је његову снагу и он је сам прихватио борбу коју су издајници напустили. Била је воља Историје да Добро однесе победу над Злим. Ради тога она је исковала оштри мач Правде: створила је Народну ослободилачку војску и партизанске одреде и то светло оружје предала у достојне руке. И заблистао је тај светли мач у рукама друга Тита и не само нада него и пуна вера у победу наше правде крепили су нашу душу.

Настала је тешка и крвава борба; падале су многобројне жртве; пламтели пожари. У том великом пожару сагорела је на

Грчки избори

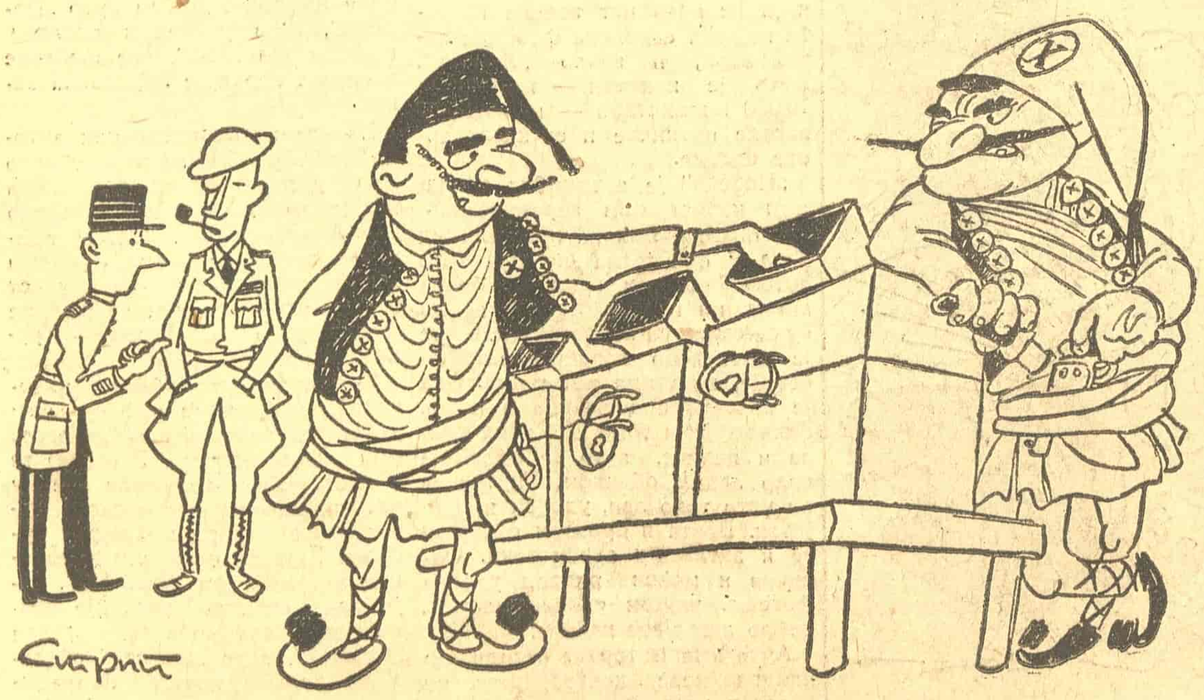

— Пардон м'сје, али овај је човек већ гласао!
— Годдам! Па ово и јесте права слобода! Нек човек гласа колико хоће — нико му не брани.

Основна грешка

— Знаш, Хесе, после дужег размишљања дошао сам до закључка да је требало да нашу странку зовемо: демократско-либерална — и све би било у реду.

(Наставак са прве стране)

ша тешка прошлост, а с њом и све наше слабости. У јаком огњу тога пожара умешном руком великог мајстора искована је нова срећа, сјајна будућност наших народа.

Четворогодишњи пожар, запаљен 6 априла, горео је на олтару слободе народа, једнакости, социјалне правде; на олтару светског мира, у коме ће љубав и узајамно поштовање заменити мржњу и презрење. Тај велики пожар осветлио је лице нашег народа, истакао величину његове душе и храброст његовога срца.

„На муци се познају јунаци". Како је велика част и срећа што су наши народи на највећој муци хтели, што су умели да буду прави јунаци. Зато ми данас с душевним миром, с поносом благосиљамо 6 април, тај дан страшнога суда и с побожношћу помињемо имена жртава, које су на великом историском жртвенику поднешене за опроштај наших грехова из прошлости за спас наших народа и достојан живот у будућности. Сећање на те жртве обавезује нас да сами даље с преданошћу чувамо та велика блага, муком искована, да се покажемо њих достојни. Нема данас више повода сумњи да ћемо ми тој дужности хтети и умети да одговоримо.

Крило САВИЋ

Успех радника Државне штампарије

Један од циљева првомајског такмичења је и снижење цена роби и на тај начин подизање реалне вредности надница. Да би се то постигло потребно је правилно поставити норме, добро организовати посао, благовремено вршити набавке сировина и потребног материјала и водити рачуна о многим другим ситницама које се често превиде.

У току досадашњег такмичења у Државној штампарији установљено је да норме нису биле потпуно реалне и приступило се њиховој исправци. Осим тога сада се води више рачуна о томе да потребан материјал стигне на време. Пре се дешавало да у пола посла нестане жице, туткала итд. Сада се врше порудбине већ за друго полугодиште. Посао је боље организован тако да нема непотребног застојa или пропуста. Све ове корисне мере допринеле су да самопожртвованост и залагање радника уроди плодом, — цене роби су снижене. Тако сада вежбанке за средње школе стају 4,5 динара док су раније биле 6 динара; слике Лењина и генералисимуса Стаљина за 40 процента су јевтиније тј. место 10 динара сада су 6 динара; разни обрасци постали су јевтинији за 17 до 50 процената.

Смањење цена роби један је од најбољих доказа да се првомајско такмичење у дотичном предузећу спроводи исправно, а оно је истовремено драгоцен допринос у обнови наше земље. Зато је потребно да се и друга предузећа и фабрике угледају на овај пример и да испитају реалност својих већ постављених норми и боље организују посао, како би и они постигли јевтињавање робе.

Благоје СПАСОЈЕВИЋ

ЗБЛИЖЕЊЕ ГРАДА И СЕЛА

РЕЗУЛТАТИ ПОСЕТА РАДНИХ ГРУПА СЕЛУ

Из Београда сваке недеље полазе радне групе да би једини свој слободни дан искористили у раду за село и сељаке. Из дана у дан град и село учвршћују своје међусобне везе и другарство, остварујући најтешњу сарадњу. Село у данашњици има огромне користи од ових посета, јер поред радника који врше разне неопходне поправке, село посећују и лекари, указујући потребну помоћ, затим пољопривредни стручњаци, који дају стручне савете сељацима и, најзад, културно-просветне групе које, поред приредби, помажу при уређивању сеоских зидних новина, писању писама и вођењу задружних књига.

Први одласци на село били су пропраћени извесним неповерењем од стране сељака, али из дана у дан тога нестаје и позиви радним групама Београда да посете села београдског округа постају све чешћи.

Радне групе из београдских предузећа само у току месеца марта учиниле су више од 40 посета селу. Предвиђено је да радници у току првомајског такмичења посете половину села београдског округа. Радне групе најпре ће посетити најсиромашнија села, којима је помоћ највише потребна. Доцније ће свака синдикална подружница слати своје чланове у једно одређено село, чиме ће се постићи стварање што тешњег контакта и пријатељства између радне групе и сељака.

Посетама радних група и распоредом посета руководи културно-просветни одбор Месног синдикалног већа. Трошкове, који нису мали, плаћа Окружни фронт Београда из свога Фонда за помагање села, јер су све услуге и радови извршени на селу бесплатни.

Преглед рада радних група из Београда за месец март је следећи:

Учињено је више од 40 посета селу са преко 2500 учесника. Трошкови за једну посету премашују 40.000 динара. За месец дана утрошено је 1,388.400 динара.

Лимари су поправили око 11.200 разних предмета у вредности од 401.600 динара. Заваривачи су поправили 1600 предмета. Њихов рад и утрошени материјал цени се на преко 40.000 динара. Бравари су у марту поправили преко 200 шпорета, мноштво машина, маказа, млинова, ножева и разних других предмета. Укупна вредност овога рада је 314.000 динара. Обућари су извршили 1800 ситних и крупних поправки обуће у вредности од 126.000 динара. Кројачи су поправили или сашили 760 парчади одеће са укупном вредношћу од 70.800 динара.

Свака радна екипа у свом саставу има и лекаре који прегледају сељаке, деле лекове и указују сваку могућу помоћ. У месецу марту забележено је 5200 лекарских интервенција чија вредност премаша 310.000 динара. Поред овога, раздељена је огромна количина витамина, рибљег зејтина, аспирина, масти против шуге и разних других лекова, чија вредност није урачуната у горњу суму. Вредност рада административаца, грађевинских стручњака и радника премаша 126.000 динара. Само на овим радовима утрошено је више од 10.000 радних сати. То је углавном преглед рада радних група у месецу марту.

У досадашњим радовима на селу истакле су се нарочито радне групе Аутокоманде, Завода за израду новчаница, радна

Два пионира из села Липе којима су београдски радници сашили одела

група Медицинског факултета и Опште државне болнице, подружница Рогожарски и радне групе Петог рејона из предузећа „Микрон", „Нестор" и „Замко". Колико је одушевљење сељака за радне групе доказ је тај што из свих села долазе поновни позиви.

Било би потребно убудуће још боље организовати пријем радних група на селу и унапред осигурати место за рад и припремити материјал за прераду.

Успех који су радне групе Београда показале својим посетама селу огроман је. Користи од ових посета немају само сељаци већ и радни свет Београда јер село неће да остане дужно граду и вратиће му ове услуге на начин на који оно може.

Рад и значај другог ванредног заседања Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије

Главни и први задатак због кога је Народна скупштина сазвана у ванредно заседање био је доношење општедржавног буџета. Значај доношења буџета од стране Народне скупштине лежи у првом реду у томе, што је то први потпуни буџет у новој Југославији. Буџет је изванредно важан државни акт, јер он уноси ред и план у државно газдовање, а у држави са значајним општенародним привредним сектором као што је наша Федеративна Република, он значи потпору и срећивање великог дела народне привреде. Али значај доношења буџета превазилази финансиски и економски карактер овог крупног државног акта. У нашој младој Републици, која се изграђује на потпуно новим основама и принципима народне власти и федерације, у народној привреди у којој командне позиције заузима општенародни и задружни сектор у рукама народне власти, у држави која је највећим делом уништена, разорена и опљачкана услед фашистичког зверства и рата, доношење буџета претставља непобитан и јаван доказ брзе и конструктивне изградње државе и биланс великих и позитивних успеха постигнутих на свим секторима привредног, политичког и културног живота земље. Значајни говори који су одржани у начелној дискусији на заједничкој седници оба дома Народне скупштине бацили су нову светлост на ове чињенице. Уводна реч министра финансија друга Жујовића открила је крупне напоре и позитивне резултате које је нова Југославија учинила и постигла на срећивању својих финансија, на одржавању вредности свога новца и на сузбијању инфлације, привредног хаоса, бездушне шпекулације и црне берзе, који данас харају много богатије и ратом далеко мање погођене државе Европе. Несумњиво је, овакав релативно стабилизовани буџет је у стању да покаже само она држава која је у организацији власти и у привредном животу успела да отклони експлоататорске и шпекулантске групе и ужива потпору широких народних маса. Друга два говора, која претстављају врхунац дискусије о буџету, говор потпретседника Савезне владе друга Кардеља и говор министра унутрашњих послова друга Ранковића претстављају не само пример правих државничких говора које једино може да покаже истинска демократија на власти, него и биланс брзе и позитивне изградње истинске демократије коју једино може да покаже нова демократска власт под руководством народних државника. Мирно, поступком строго објективне научне анализе, они су истакли како се изградио од ослобођења до данас наш нови демократски државни апарат, како се стабилизовала и ојачала наша државна безбедност унутра и споља, како се водила унутрашња и спољна политика у смислу чувања националне независности, слободе и достојанства наших народа у новој Југославији. Док су ови говори пружили у општедржавном обиму слику стваралачких напора у свестраној изградњи народне републике, дотле су претседници влада народних република пружили приказ постигнутих успеха у сразмери самих народних република. Подаци и објашњења, које су они дали, показују све напоре, узајамну сарадњу и помоћ коју наши народи указују један другоме да изграде заједничку федеративну народну државу, једину гаранцију за слободу и благостање наших народа појединачно.

Поред доношења буџета, друго ванредно заседање Народне скупштине ФНРЈ је предало нашим народима пет закона, пет нових докумената не само за даљу изградњу нашег уставног и правног поретка, него и за уобличавање и усавршавање наше демократске и хуманистичке цивилизације. Закон о браку, разрађујући основна начела Устава о слободи вероисповести и савести и о заштити коју народна држава указује породици, донео је један нови и напредни брачни режим за наше грађане. Његове су главне одлике у томе, што су брак и сви брачни односи и спорови прешли коначно у надлежност државних органа. Тај брак, који држава регулише и штити, показује у свим својим елементима, како у форми и условима закључења брака тако и у узроцима за престанак брака, једну озбиљну али човечанску заједницу. По нашем новом закону брак је ослобођен свих средњовековних трагова неједнакости мушкарца и жене, лицемерства и лажне „вечитости" као и грађанске пословности. Он је довољно стабилан, да би одржао хармоничне и равноправне односе брачних другова и права деце, али и довољно слободан и хуман да би онемогућио свако продужење нескладних и мучних односа између брачних другова. Закон о матичним књигама уводи јединствену евиденцију у рукама државних органа о такозваним „грађанским статусима" и њиховим променама, тојест о констатовању важних чињеница рођења, венчања, смрти, промене имена, усиновљења, позакоњења и сличних важних чињеница за лични и социјални живот наших грађана. Овим законом је не само укинут хаос који је владао у овом погледу у старој држави, него је установљен један објективни регистар о чињеницама које интересују не само грађане него и целу државну заједницу. Закон о ученицима у привреди је не само решио мучно и болно т.зв. „шегртско питање", него је пружио законске услове за несметано стручно образовање ученика у привреди и слободан развој њихове личности. Закон о суду за ратни плен на мору је доказ напора наше државе да све међународне и спољне односе реши у духу правде и међународних напредних обичаја и конвенција. Најзад, пети по реду Закон о војној обавези је развијање уставног начела, да је одбрана отаџбине част и најсветија дужност свих грађана и да је војна обавеза општа. Напуштајући све разне неједнакости и привилегије које су ранији закони чинили у корист имућних и „образованих група", овај закон је не само пример једног истински демократскога општеобавезног правила за све грађане, него и средство за пуну безбедност наше државе, гарантије наше нове народне демократије.

Цело друго ванредно заседање Народне скупштине ФНРЈ претставља нову етапу у изградњи и стабилизовању наше Народне Републике разрађујући основна начела нашег Устава и озакоњујући велике и демократске напредне тековине ослободилачке борбе наших народа, врховни орган државне власти наше државе показао је својим стваралачким радом и резултатима пример и потстицај свим нашим државним органима и грађанима да се такмиче на својим подручјима и на своме послу на изградњи нових и бољих услова за срећнији живот, благостање и напредак заједничке Федеративне Народне Републике Југославије.

Др Јован ЂОРЂЕВИЋ

У Западној Немачкој

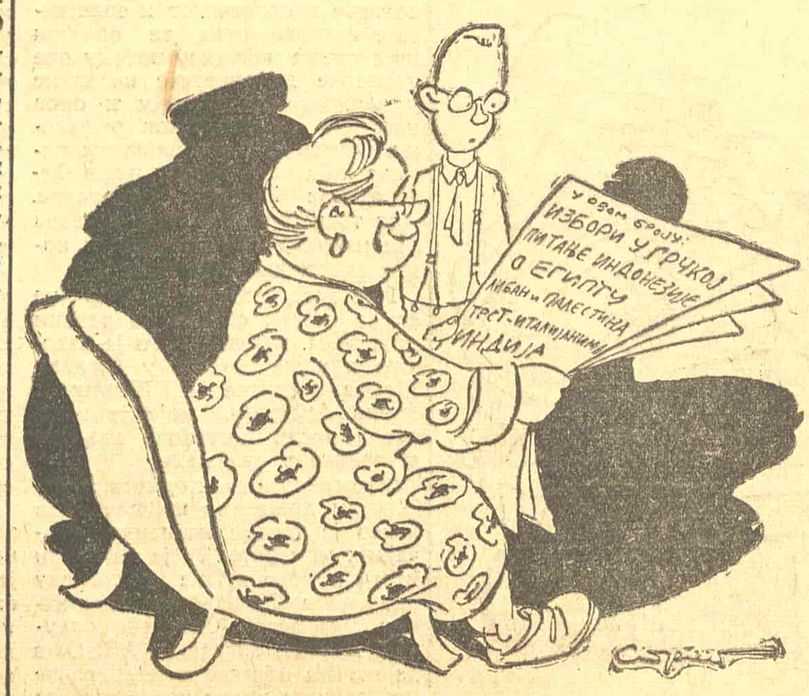

— Видиш, Фриче, да је наш фирер имао право кад је говорио да има више и ниже расе.

ЖИВОТ И РАД У СССР

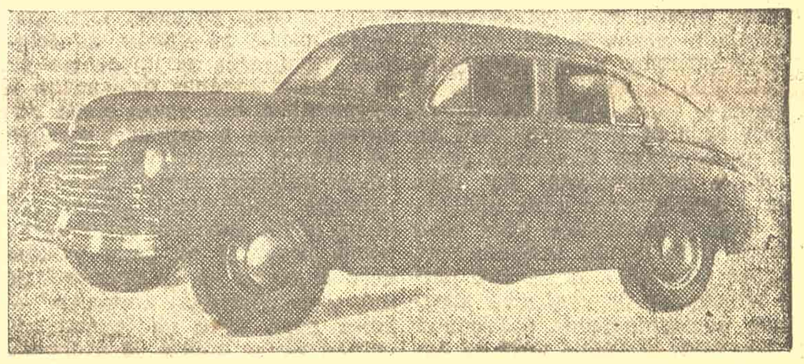

Нови совјетски аутомобил „ПОБЕДА"

Из Горког у Москву јурио је једног летњег дана прошле године друмом путнички аутомобил отворене боје. За воланом седео је средовечан човек обучен у кожну блузу. То је био главни конструктор Горковског аутомобилског завода инжењер Андреј Липгарт. Он је возио први аутомобил нове марке у престоницу, у Кремљ. Изнад радиатора аутомобила сијао је метални амблем с кратком речју „Победа". Тако су радници и инжењери аутомобилског завода назвали свој нови ауто.

Аутомобил је прегледао и одобрио Стаљин. Истог дана вест о томе прострујала је кроз сва одељења завода. У Горком су почеле припреме за масовну израду новог путничког аутомобила.

Посетио сам Горковски завод, који ће кроз пет година постати највећа европска фабрика аутомобила, и видео „Победу". Ауто је испитан — прешао је 10.000 километара — и испољио високе путничке и експлоатационе одлике.

„Победа" је аутомобил са лаком каросеријом аеродинамичког облика. Већ на први поглед пада у очи једна особина тога аутомобила: он нема ни бочна крила, ни папуче. Крила као да су се слила са каросеријом. Тиме је омогућено проширење каросерије, која има пет места. Она је постала пространија и шира. Захваљујући томе што нема крила и папуче, ауто се одликује врло лепим обликом. Унутра је он исто тако леп, удобан и пријатан. Врата и прозори отварају се и затварају аутоматски. Одличан и моћан радио, удобне фотеље, укусан спољни изглед, добро загрејане кабине.

Ауто има мотор са четири цилиндра нове конструкције, од педесет коњских снага. Он може да развије брзину до 110 километара на сат, а у исти мах одликује се високом економичношћу и трајношћу. На сто километара пута ауто троши само 10 литара бензина. Он се креће без икаквог шума.

Конструкција овога аутомобила замишљена је у данима кад је Црвена армија нанела Немцима највећи пораз код Стаљинграда. Та историска победа надахнула је совјетске конструкторе.

Ауто има пет хиљада делова, од којих је 3.300 изнова проструђирано. За масовну производњу аутомобила „Победа" завод припрема око 3000 машина, 4000 разних справа и 8000 инструмената за мерење и сечење. Потребно је истаћи да су за путнички аутомобил „М-1", који је завод израђивао пре рата, многи шаблони наручивани и куповани у Америци, док за ауто „Победа", који у сваком погледу превазилази „М-1", све шаблоне и справе израђује Горковски завод.

Израда нових путничких аутомобила „Победа" на заводу брзо ће се разграњавати и расти. Већ идуће године биће израђено 45.000 аутомобила. Завод приступа подизању нових одељења и радионица. У току идућих пет година у изградњу те врсте биће инвестирано 420,000.000.— рубаља.

Совјетска аутомобилска индустрија направиће у току четвртог петогодишњег плана огроман окок напред. У развој те индустрије инвестираће се у петогодишњем временском размаку око четири милијарде рубаља. Заједно са новим путничким аутомобилом „ЗИС-110", који већ серијски израђује Московски аутомобилски завод „Стаљин", ауто „Победа" обележава снажан пораст напредне техничке културе у совјетској изградњи машина.

М. ШЕЛОКОВ

20 октобар бележи...

КАКО СЕ УПРОПАШЋУЈУ НАШИ ТРАВЊАЦИ

Понегде још има заостале траве у травњацима. Тако је овај травњак, у Његошевој улици као чак и шимширом ограђен. Али због несавесности људи и жена, Београђана и оних који послом долазе у Београд, трава се затире: безобзирно се по њој гази, а ево, и седи и спава.

Да ли овом улицом пролазе милицајци? Да ли је ко ставио њима у дужност да опомињу несавесне и да одржавају, на тај начин, неопходан ред у главном граду државе?!

БЕОГРАДСКИ ПАРАДОКС

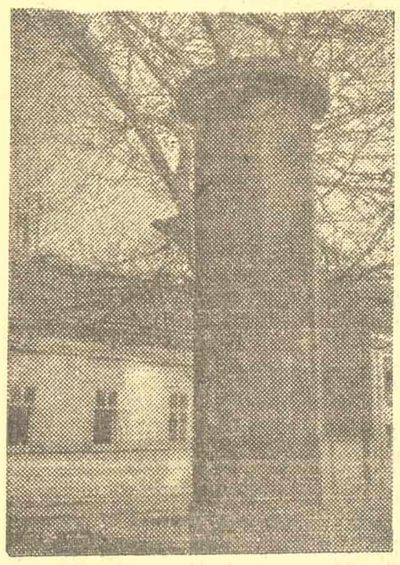

Док су зидови наших кућа, плотови, излози и сва могућа и немогућа места увек »при руци« онима који лепе плакате, па су зато, и поред свих апела и акција наше улице као вашаришта, овај рекламни стуб на Палилулској пијаци стоји нескоришћен и зарђао услед тога. Чудновато је, заиста, да се нико није преварио да на право и одређено место залепи плакат!

*

НЕ САМО ШТО НЕ КОРИСТЕ, ВЕЋ И ШТЕТЕ...

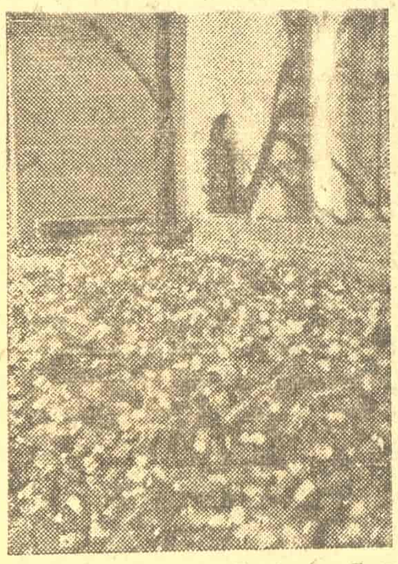

У дворишту Фронта II рејона, у Поенкареовој 25, хиљаде испражњених кутија од конзерви чекају узалудно на транспорт. Оне су сакупљене вредним рукама пионира и не само што не користе никоме, овако неупотребљиве, већ се из те хрпе распростире задах који кужи ваздух свој околини.

*

ДА БИ МАМА МОГЛА ДА РАДИ, МОРАО ЈЕ ДА ПОЂЕ И СИН...

Друга подружница помоћног особља ради, заједно са омладином, на простору поред Скупштине, према Косовској и Влајковићевој улици. Настојнице и кућне помоћнице спретно уклањају циглу и камење из земље коју прекопавају, а поред њих, у колицима насмејан малишан »надгледа« посао. Да би његова мама могла да ради, морао је да пође и син. Али он се на пролећном сунцу добро осећа и весело чаврља уз звекет ашова и мотика.

НАЈВАЖНИЈИ УДЕО У ОБНОВИ ИМА РАДНИЧКА КЛАСА

Такмичење остварује све боље резултате

Радници данас гледају на рад као на питање части

Главни одбор ЈСРНЈ, својом одлуком од 11-I-1946 године, дао је иницијативу за првомајско такмичење, и оно траје већ два месеца. Иако нас од Првог маја, када ће се добити коначни резултати, дели још месец дана, у могућности смо да констатујемо лепе успехе на пољима производње, радне дисциплине и техничког усавршавања алата и машина.

Полет у раду и самопрегор у извршавању обавеза сведоче да наши радници и намештеници иду за светлим борбеним традицијама београдског пролетријата, који је, у бившој Југославији и за време окупације, био увек у првим борбеним редовима за остварење лепше и боље будућности наших народа. У духу тих традиција и данас се самопрегорно ради на остварењу бољих материјалних услова за живот и изграђује боља и срећнија будућност.

Радници и намештеници су још у прошлој години, припремајући се за прославу Првога маја, организовали такмичење, знајући да је то најбољи пут за остварење благостања. Иако је организовано у несрећеним приликама, без искуства, са тек постављеним синдикалним организацијама, оно је дало добре резултате. Шта више, оно је омогућило да се касније, у току године, развије стваралачки полет у раду.

Година дана је отада прошла и ми се данас налазимо у новом првомајском такмичењу. Искуство из прошлогодишњих такмичења омогућило нам је да ово такмичење много боље припремимо и организујемо.

Преузимање конкретних обавеза у такмичењу од предузећа и унутар предузећа, од стране сваког појединог радника, омогућило нам је развијање појединачног такмичења. Такав начин такмичења остварује све боље и веће резултате. Сарадња наших синдикалних подружница, управа предузећа и техничких стручњака у припреми и руковођењу такмичења дала је богате резултате у досадашњем току такмичења. Успеси које свакодневно бележи наша штампа постигли су се и стога, што је наша народна власт, уз пуну подршку радника, у протеклој години средила и организовала нормалнији рад и функционисање наших предузећа и установа. Осим тога, наша су предузећа ове године много боље снабдевена, што је такође један од услова већих такмичарских успеха.

Синдикални рад и активно учествовање у политичком животу Народнога фронта омогућило је нашим људима да отклоне стара штетна схватања и погледе, а да усвоје нове односе према раду. Зато данас радници гледају на рад као на питање части, и отуда је овај, невиђен у нашој земљи, полет и самопрегор на послу. Рад данас омогућује не да се појединци богате, већ да се побољшавају материјални услови свих радних маса. А кроз такмичење ми данас брже испуњавамо задатке који стоје пред нама у вези са обновом земље. То значи, да кроз такмичење припремамо све услове за остварење благостања у нашој земљи.

За време рата су наши радници стајали у првим борбеним редовима, а данас стоје у првим редовима у својим предузећима и установама, на испуњавању општедржавних задатака. Радници су свесни да је данас једино могућ пут до срећније будућности у што бржем остваривању општедржавних задатака путем такмичења. Београдски радници озбиљно су схватили новогодишњу поруку маршала Тита и труде се да учине све да 1946 година буде година великих победа у обнови наше земље.

О томе нам говори висока оцена, дата на најауторитативнијем месту, од потпретседника владе Кардеља, који је у свом експозеу у Скупштини, поред осталог, изјавио: „Најважнији удео у обнови индустрије имала је радничка класа. Она је невиђеним полетом и пожртвовањем узела да обнови и оспособи предузеће по предузеће. Ови напори радничке класе сада се још систематизују планом првомајског такмичења.“

Досадашње такмичење истакло је у прве радничке редове многе такмичаре који изналазе нове методе рада и усавршавају алат и машине кроз самопрегорне напоре. Ти радници треба да буду потстрек за нове радне успехе свим радницима и намештеницима нашега града. На њиховим примерима треба да се васпитавају сви радни људи, да стотине и хиљаде других, користећи њихово искуство, достигну их и престигну, дајући нове примере херојских напора на подизању наше производње.

Душан ШИЈАН

СТОРУКА СТОНОГА

— Зитооо краљ! Добили смо већину.

РАДНИЧКА ОМЛАДИНА КОРИСТИЋЕ ЗЕМЉИ СА ЈОШ ВЕЋИМ ПОЛЕТОМ

ЗНАЧАЈ НОВОГ ЗАКОНА О ШЕГРТИМА

Нови Закон о шегртима, који је изгласан у Народној скупштини 30 марта, наишао је на одушевљени пријем код читаве радничке класе а првенствено код самих шегрта, јер се тим законом укида стари закон и уредбе који су шегрте терали да буду не ученици који би се доцније развили у стручњаке већ робови мајстора. У старој Југославији постојао је Закон о радњама, где је било унесено и неколико ставки о шегртима да се са шегртима поступа човечно, да се не смеју тући, да им се мора плаћати, итд. Тако је писало у закону, а у пракси је било да је шегрт добијао свакодневно батине, како од мајстора тако исто и од помоћника.

Плата шегрта кретала се од 5—7 динара на дан, приликом ступања на занат обично је било 5 динара, и та плата му је била све док се не ослободи — после три или четири године. Кад се тражила повишица (уколико се смела тражити) одговор је био прост: „Не заслужујеш више“. Међутим, било је шегрта који су већ после годину и по учења заната успешно замењивали помоћника кога је мајстор плаћао 35—40 динара дневно.

Радно време је било од 10—14 а некад и више часова дневно. То се нарочито дешавало по ситним предузећима, нарочито сезонским тј. онима који су радили преко лета (лимари, бравари, електричари и др.), који су ујутро били у радионици у 5 часова да би могли да однесу на грађевину алат и материјал. А ако би се приметило да се ујутро не може донети потребно за цео дан, онда су шегрти увече после рада носили материјал, а то је било обично до 10 па и до 12 часова ноћу.

У закону је била ставка да шегрти морају ићи у школу. Експлоататори шегрта нашли су пута и начина да то иде на леђа шегрта. У школу се ишло недељом и празником а доцније четвртком увече, у дане кад је требало да се шегрти одмарају и да се фискултурно уздижу, мајстори су их слали у школу.

Ако је случајно неко од радника и шегрта тражио да се макар и такав закон поштује за час би се нашао у затвору као антидржавни елеменат, а одатле је протеран у родно место као скитница. Против носилаца тадашње власти радничка класа почела је борбу штрајковима. 1939 године у предузећу „Висунг“ због неиздржљивог стања, 100 шегрта је ступило у штрајк. Обратили су се властима за помоћ позивајући се на закон, али их је тадашњи члан кварта истерао из канцеларије. Штрајк им је трајао 7 дана, а после тога су се запослили по другим предузећима, јер за повратак код старе фирме нису имали услова.

Тадашња штампа осим листа „Политике“ писала је најпогрдније о томе штрајку и о шегртима и тражила оштре мере против њих.

Нови закон гарантује шегртима право да за време радног времена посећују школу, курсеве, а што ће умногоме разбити нејасноћу код наших поштених и добрих руководилаца предузећа, који често пута баш на том питању греше, иако су сва остала питања решили онако како и садашњи закон прописује. Њима није било јасно да ли ученик има право да посећује школу за време радног времена или не, тј. да ли му се време проведено у школи урачунава у осмочасовно радно време.

Данас су шегрти важан фактор у изградњи земље, а у њеном будућем напретку они ће одиграти још већу улогу. У новој Југославији шегрти имају своје организације (Синдикат, УСАОЈ) кроз које се они оспособљавају за велике задатке који пред њима стоје, а да ће они успети то се већ данас види, јер се многи од њих за свој рад у предузећу похваљују јавно. На свечаном састанку Месног синдикалног већа међу осталима јавно је награђено и похваљено и 5 шегрта.

Новим Законом дат је још већи полет радничкој омладини, а нарочито шегртима, за рад на обнови земље, за њихово стручно уздизање, како би још боље могли да користе својој земљи, својој народној власти у којој виде чврсту гаранцију за очување својих стечених права, за заштиту од експлоатисања и туче.

Ратко ПЕТРОВИЋ

Пумпао, не пумпао — патка остаје патка

ПИСМА УРЕДНИШТВУ

КАДА ЋЕМО НАУЧИТИ ДА ЧУВАМО И ШТЕДИМО

У Краља Петра улици 19 налази се државни магацин Гратекса. Ту се свакодневно довози добро упакована роба и разашиље се задругама у унутрашњост.

Али, и поред многих упозорења од руководилаца, и поред писања кроз нашу штампу, сав амбалажни материјал, из кога се роба вади (сандуци, хартија, кутије, шинице којим су сандуци оковани), баца се на празан плац у суседству, да тамо кисне, труне и рђа, да га деца разносе и упропашћују.

За нашу привреду то је огромна штета и било би потребно да се они који наређују да се амбалажа баца на плац и излаже невремену позову на одговорност.

Ј. КАБИЉО

У ВРЕМЕНУ АКЦИЈА ЗА СКУПЉАЊЕ КЊИГА

Ко је за то одговоран?

У Узун Мирковој улици, у дворишту одмах до зграде ИНО-а, за време окупације подигнута је дрвена барака у коју су доношене књиге што су их Немци покупили пљачкајући библиотеке.

Пре неколико месеци барака се срушила на све те књиге. Деца су разносила прозоре, кваке и друге делове бараке, а исто тако и разне књиге у лепим кожним повезима.

Грађани Краља Петра улице у више су махова упозоравали да се књиге покупе, уколико нису оштећене, а остало да се пренесе на прераду.

Али госпођица у »Сировини«, којој је то у више махова јављано, ништа није предузела.

Јављено је и секретаријату ИНО-а, али нема резултата.

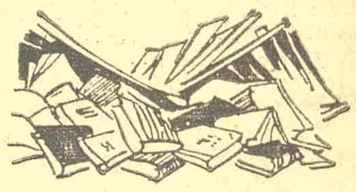

И тако пропада око два камиона књига за чије спасавање нико није одговоран.

Ј. КАБИЉО

МАЛО ЧУДАН НЕХАТ

Пошта из Ваљева примила је 23 фебруара дописну карту на којој је налепљена поштанска марка штампана у предратној Југославији са сликом бившег краља Петра II. Место да ту дописницу врати пошиљаоцу Иванки Тодоровић из Ваљева, улица Војводе Степе број 36, пошта је испоручује адресанту у Београду.

Мене чуди како је могло да промакне Иванки Тодоровић, па после чиновнику у пошти и да се употреби марка која већ пет година нема никакве вредности и која носи лик Петра Карађорђевића кога народ одавно не признаје за свога краља.

Јован ВРАНИЋ
Пошт. служб.
Адмирала Геприта 64

ГРАЂАНИ БЕОГРАДА предлажу...

КАКО ЗАШТИТИТИ СТАНАРЕ У СУТЕРЕНУ

Одржавање чистоће за станаре сутерена, тежак је проблем. А тежак је стога што има много нехатних и небрижљивих, који станују по спратовима и воде рачуна искључиво о себи.

Сматрам да данас треба и мора да буде реда, па у то име износим тешкоће са којима се боримо.

Да би у сутерену могао да буде добар ваздух, да би се избегла влага, потребно је што више држати прозоре отворене.

Али, кроз те отворене прозоре непрестано улази прашина, прљавштина, вода и разни отпаци. Становници са спратова

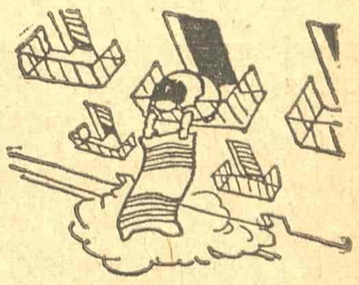

тресу тепихе, крпе од прашине, истресају пепељаре, бацају љуске од јаја и омоте од бонбона. Осим тога, сва прљавштина балкона, на којима се хране пси, чисти се и опира тако, да то пада пред сутеренске прозоре и прска унутра. А деца са спратова, коју нико не опомиње, бацају шљунке, кутије од шибица и лопте од хартије на пролазнике и све то доспева такође у отворене сутеренске прозоре.

Тако они са спратова, а ништа нису пажљивији ни пролазници. Они бацају горуће пикавце у прозоре, пљују, убацују непотребне хартије, трамвајске и биоскопске карте, гуме за жвакање и друге отпатке.

Немогуће је из кога поставити да чува стражу на прозорима сутерена. Може се једино апеловати на свест грађана, да не чисте своје одаје на рачун туђе хигијене и да не сматрају отворене сутеренске прозоре за места на која треба да бацају своје отпатке.

Рада Р. РАДОСАВЉЕВИЋ
Цвијићева 107

НАЈБОЉИ У ПРВОМАЈСКОМ ТАКМИЧЕЊУ

ПРИЗНАЊЕ НАЈБОЉИМ РАДНИЦИМА НАШИХ ПРЕДУЗЕЋА

Свечана конференција, сазвана од стране Месног синдикалног већа, Градског извршног народног одбора, Извршног одбора Фронта за Београд, Антифашистичког фронта жена и Градског одбора УСАОС-а на Коларчевом универзитету у суботу 30 марта, била је јединствена прилика да се све антифашистичке организације боље упознају и дају јавно признање нашим најбољим људима из производње. Првомајско такмичење у Београду прихваћено је свуда по нашим предузећима и установама. Радничка класа улаже све своје снаге у обнову земље. Такмичење је дало већ до сада сјајне резултате. Иако је такмичење још у току и није завршено, из ових непотпуних резултата, које до сада имамо, види се да смо постигли добре успехе. Радничка класа Београда чини и учиниће све, да година 1946 буде година великих победа на пољу обнове земље и да речи нашег великог друга маршала Тита — постану дела.

У прошлим такмичењима није био случај да све наше антифашистичке организације буду темељитије упознате са постигнутим резултатима. То је претежно остало међу самим радницима. Нису се упознали поближе са људима, који су у такмичењу постигли најбоље резултате — са најбољим људима наше земље. Није им било дато ни дужно признање. Ова конференција направила је прелом у том погледу. Она је имала за циљ не да сумира коначне резултате такмичења, већ да упозна оне људе, који су досада постигли најбоље резултате, да им ода јавно признање и почаст; да она искуства и радни полет који постоји у овом такмичењу у нашим фабрикама антифашистичке организације пренесу на читав народ; да такмичење и обнова земље постане својина сваког поштеног грађанина нашег слободољубивог Београда.

Као знак пажње према најбољим људима наших предузећа, решено је на седници Извршног одбора Фронта да се организује та конференција и да се даду поклони. Градски одбор Фронта дао је у ту сврху 10.000 динара, Месно синдикално веће дало је 10.000 динара. Градски одбор АФЖ-а 10.000 динара, ИНО дао је 20.000 динара и Градски одбор УСАОС-а 8.000 динара. За тај новац купљени су за 148 најбољих људи наших предузећа по једна књига са посветом од горе наведених организација, купљени су мантили, ципеле, одела, што ће им бити предато ових дана. Награде су распоређене према заслугама појединих такмичара. Када је у Месном синдикалном већу било саопштено ко ће шта добити и биле подељене прве награде, ту смо опет видели велико самоодрицање награђених. На пример, друг Воја Тепавац, радник из текстилне фабрике „Октобарска слобода", који је добио прву награду, иако нема капута, рекао је да се он одриче тог дара у корист пострадалих крајева. Када му је скренута пажња да он нема капута, одмахнуо је руком и рекао: „Ма, ја ћу већ некако да прођем и без њега".

Ове лепе особине самоодрицања и ударничког рада на пољу обнове земље треба да служе за пример читавом нашем народу.

Грга ЈАНКЕС

МИ ЗНАМО ШТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ ЗНАЧИ ПОВЕЋАЊЕ ПРОДУКЦИЈЕ

Разговор са тројицом награђених

— Одељење за бојење није могло на време да сврши сав посао који се из дана у дан нагомилавао. Било је потребно слати материју у Грделицу да би се тамо бојила. То би повукло и подизање цене штофу. Помисао на повећање цене и моје другове ван фабрике, који би ту повећану цену морали да плате, није ми дала мира. Размишљао сам дуго и досетио се. Вадио сам комаде штофа непосредно по фарбању из вреле воде. Тиме сам постигао убрзање рада за сто процената, а уз то и велику уштеду фарбе. Штоф није морао да путује за Грделицу. Успео сам... Радује ме што сам предложен за награду, јер ће сада и старији другови видети да ми омладинци можемо исто што и они. Трудићу се да и даље радим на усавршавању производње.

Тим речима објашњава свој успех радник — омладинац Воја Тепавац, мајстор одељења за бојење у Београдској фабрици текстила „Октобарска слобода".

Млад и свестан значаја првомајског такмичења, Тепавац је схватио озбиљно постављене задатке, размишљао о свом послу и успео да убрза производњу. Његови другови из синдикалне подружнице предложили су га као најбољег радника свог предузећа за награду.

Привредни савет одлучиће да ли ће Тепавац носити и име ударника.

Воја Тепавац из фабрике „Октобарска слобода".

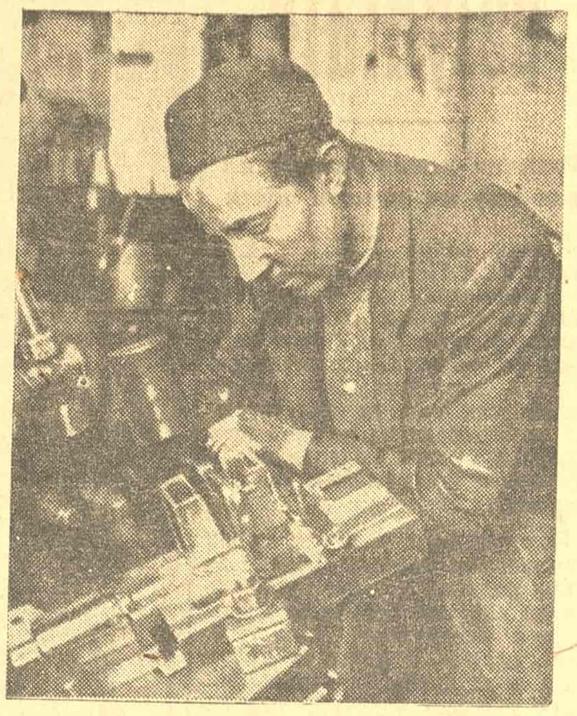

Тома Врбашки, радник из фабрике „Пролетер"

Ударник који то име хоће да задржи и у овом такмичењу

— Томо, да ли је ово добро заварено?

— Томо, да урадим овако?

— Томо, шта ти мислиш?

У машинској радионици фабрике „Пролетер" Томо Врбашки је човек чије се мишљење и савет поштују. Једино он може да одговори на сва постављена питања, а то чини савесно и са задовољством.

У прошлогодишњем такмичењу Тома је добио титулу ударника. Досада је то име часно носио, имајући поред титуле признање свих својих другова.

Првомајско такмичење није Врбашки дочекао скрштених руку ослонивши се на старе успехе. Приступио је још савесније раду и у току такмичења постао проналазач.

Малим апаратом, који се учвршћује на ексцендер-преси, Томиним проналаском, производња адрема-плочица убрзана је за 500 од сто. Док су раније за 70 секунди човек и машина могли да избаце свега 10 адрема-плочица, Тома помоћу свога проналаска изради за исто време 55 плочица. Опасност од несрећних случајева при раду овим проналаском је потпуно уклоњена. Адрема-лочице су израдом на новом апарату много јевтиније.

Шта је побудило Тому Врбашког да проналази и такмичи се?

— Добили смо наруџбу за израду 100.000 адрема-плочица. Израда по старом систему била је не само спора, већ и скопчана са многим опасностима по радника. Пре кратког времена наша најбоља радница са старим алатом изгубила је два прста при изради ових плочица. Помислио сам: „Данас она, сутра неко други"!... Требало је заштитити руке мојих другова и ја сам тражио начин. Постигао сам да заштитим руке од повреде, а уз то да повећам и убрзам производњу. Знам шта повећање продукције значи за обнову земље, знам да сам помогао и својим друговима, онемогућивши даље несрећне случајеве и задовољан сам.

— Зар ћеш на томе да останеш?

— Никада! Радићу и проналазићу и даље.

Ето, то је Врбашки Тома, мајстор машинске радионице фабрике „Пролетер".

Хтели смо да у канцеларији „Епса" посетимо монтера Везингера Слободана.

— Он је на терену, одговорио је секретар предузећа.

Везингер неће моћи о себи ништа да каже, али зато о њему говори његов рад и његови другови. Он је електро-монтер, али он је и просветни радник, јер Везингер уноси у куће наших људи града и села, села нарочито, светлост, електричну светлост, услов који омогућава радном човеку да после напорног дана увече седи поред стола, чита и образује се. Није ли, дакле, Везингер збиља просветни радник?

Нема ни месец и по дана откако Везингер ради у „Епсу". 19 фебруара створена је при дирекцији прва радна група и њено руководство преузео је Везингер Слободан.

Извлачење електричне линије између села Шалинаца на Морави и Камен Дола биће завршено знатно пре одређеног рока.

У писму упућеном Месном синдикалном већу из подружнице „Епса" стоји објашњење:

„За овакав темпо у раду може се захвалити томе, што се на челу групе налази радник Слободан Везингер, који по способности, одлучности и љубави према послу служи свим осталим радницима као пример."

При монтажи изолатора и клема за електрични кабао, Везингер је употребио лествице од конопца уместо чекрка помоћу кога су се радници пели на електрични стуб. Тиме је постигао да посао, који је радило пет људи, сврши сам. Рад је убрзан за 500 на сто.

Највећи проблем за Дирекцију и инжењере „Епса" претстављао је утовар калемова са каблом, тешких преко две хиљаде килограма, који су лежали у блату на Годоминском пољу код Смедерева.

Везингер је показао да је не само добар радник, већ да има и проналазачког смисла. Помоћу две котураче и косе равни, учвршћених на камиону, он је тај посао свршио само са два човека за време од 10 минута.

Још много би могли да говоримо о Везингеру и његовом раду, али подвући ћемо само један успех његов и групе коју води: за 17 дана, по блатњавом терену Годоминског поља, група је извукла електричну мрежу у дужини од 9,5 километара. Другови су предложили Везингера за награду.

Можда би Везингер Слободан могао да да тачније извештаје о своме раду, али

„Он је на терену".

Б. ВУЧКОВИЋ

Радници заслужни за повећање продукције

Радници који су досадашњим проналасцима и усавршавањем у првомајском такмичењу заслужили да буду награђени:

МЕСНИ ОДБОР МЕТАЛАЦА

Мирко Китановић, стругар индустрије мотора Раковица, истакао се у раду изван радног времена на изради двеју нових машина које су одељењу потребне.

Станоје Маринковић, послановођа-бравар инд. мотора Раковица, истакао се у раду у конструкцији на новим пумпама за сапуницу.

Димитрије Капетановић, машин-бравар исто као и друг Маринковић.

Драгослав Недељковић, партивођа фрезача инд. мотора Раковица, пожртвовано ради, убрзава рад комбинацијом система склапања фрезера и на тај начин смањује време на сваком послу.

Бора Трајковић, стругар инд. мотора Раковица, сопственом иницијативом оспособио је и пустио у рад аутомат-струг два месеца раније него што би то по предвиђеном плану било урађено, уштедом материјала.

Филип Капларевић, партивођа-механичар, властитом иницијативом поправио је 50 расходованих ауто-свећица.

Радивој Милошевић, алатничар у предузећу инж. Глигорија Поповића, пронашао је алат за израду игле за карбидне лампе, чиме је производњу повисио за 75%, а квалитет израде 100%.

Душан Стевић, стругар у предузећу инж. Гл. Поповића, одликовао се израдом месинганих запушача за карбидне лампе. Од дневне производње која се кретала до 200 ком. дневно повећао је производњу на 480 ком.

Алојз Лашић, монтер у предузећу инж. Гл. Поповића, конструисао је и направио алате за повијање стремена и спајање носача за бренере и тиме повисио производњу за 65%.

Милош Ловренски, машин-бравар у предузећу »Југ«, истиче се у руковођењу радова при изради великих моторских глава за моторе већег капацитета, пребацује често норму за 100%, одличан организатор и руководитељ при одговорним пословима (предложен је за ударника и за одликовање Орденом рада).

Љубиша Марисављевић, алатничар предузећа Јована Т. Марковића, његовим конструисањем алата као и израде истих постижу се добри резултати и премашује се норма. Иначе је један од највреднијих и најспособнијих радника.

Велимир Милошевић, механичар предузећа »Челикос«, израдио је алат за поштанске катанце, пронашао нове опруге и скратио радно време за 20 дана.

Везингер Слободан најбољи монтер „Епса"

Душан Самарџић, ливац фабрике »Гоћевац« а. д., под његовим руководством стално пребацује постављену норму за 55%.

Радомир Петаковић, стругар фабрике »Гоћевац« а. д., убрзао је рад на изради зубаца за дрљаче за 50%.

Лазар Крчединац, електро-механичар предузећа »Телеграфија«, израдио је алат за израду термичких калемова.

Филип Кавгић, алатничар предузећа »Телеграфија«, израдио је бољи алат за израду поклопаца за претплатничке телефонске осигураче и бољи алат за опруге групних телефонских осигурача.

Велимир Трбојевић, металостругарски ученик предузећа »Телеграфија«, повећао је своју продуктивност а нарочито се истакао у ливењу термичких калемова са бакелитом и прекорачио норму за 40%.

Мнодраг Петровић, прецизни механичар у »Микрону«, израдио је прототип ацетиленске лампе.

Милан Исаковић, алатничар-предradник пресераја одржава своје машине у најбољем реду, добар организатор и најбољи радник.

Богољуб Михајловић, алатничар, истакао се у прављењу и поправљању старих алата. У прековременом раду направио је алат за бушење војничких потковица, који ће се ускоро применити и повећати производњу.

Александра Денда, радница у пресерају на штанцовању волујских потковица и креветних окова, прелази норму за 150%.

Мара Вујичић, радница на пресама, прелази норму за 620%.

Радосав Нешић, фрезер организатор свога дреераја, залаже се на подизању нових кадрова и заједно са другом Михајловићем учествује у изради новог алата.

Димитрије Пецић, машин-бравар индустрије »Обилић«, оправио је фрикциони каиш на фрикционој преси, наместио опругу која избацује савијене шарке, што смањује опасност озледе.

Слободан Везингер, намештеник предузећа »Епс« конструисао је нарочиту направу помоћу које се утовар калемова врши за 10 минута и то само два радника. Поменути калемови су тешки око 2000 кг. и до сада је био велики проблем утовар истих. Истовремено је примерно способан, вредан, самопожртвован и [illegible] се за ударника.

Недељко Нинковић — »Епс«, показао је пожртвованост у раду, те је радио посао који се уопште не ради зими. Друг је сасвим друге струке, али је савладао посао, отишао на терен испитивања геолошких формација за будућа хидропостројења Власина-Врла. Стручњаци су тврдили да се овај посао не може обавити зими, друг Нинковић је то тврђење чињеницом побио.

Братољуб Радовановић — предузеће »Панцер«, дао је идеју да би сечење месинганих штифтнова ишло брже на преси помоћу штанцне. Покушај је успео и тиме је продукција на тој операцији повишена за 500%, а поред тога постигнута је уштеда у материјалу за 90%.

Мирослав Анђелковић, лимар предузећа »Морава«, провашао је нов начин кројења делова за штедњаке.

Даница Црнојевић, радница предузећа »Морава«, пронашла бољи начин кројења штуцни за штедњаке и пећи те је на тај начин убрзала рад скоро за 100%.

Љубомир Госковић, шлајфер, у бољој организацији рада »Морава«.

Сава Голић, ливац предузећа »Морава«, својим радом и залагањем замењује више од два просечна радника. Премашио је норму за 150%.

Богдан Матовић, техничар предузећа »Микрон«, истакао се као самостални конструктор у упрошћавању Морзеовог апарата и алата.

Сима Маричић прецизни механичар предузећа »Микрон«, пребацио је норму на монтирању Морзеовог апарата за 87%.

Тома Врбашки из предузећа »Пролетер«, усавршио је својим проналаском нових алатки производњу адерма — плочица те је пребачена норма за 500%.

Радивоје Станисављевић, ливац предузећа Драгољуба И. Николића, запазио је да се код кокиле за »Форд« V8 дешавало да се одбацује понекад и 15—20% одливака услед рђавог наливка, после поправке истог од његове стране нема више неисправних комада.

Будимир Павловић, дреерски мајстор, истакао се у организацији за спремање алата и исте сам направио тако да је завршена прва партија од 60 комада.

Милутин Јовичић, партивођа са обнове савског жел. моста, ради на демонтирању штапова конструкције отвора V и дао је већ резултата за 40%.

Лука Грбић, партивођа обнове савског жел. моста ради на конструкцији II отвора испод главног носача под тешким условима за рад, дао је до сада резултат од 20%.

Јосип Фирић, алатничар предузећа »Теприс«, својим радом на алатима и и вумима за продукцију разних артикала које је конструисао по личној иницијативи, предлаже се за награду.

Александар Милојевић, ливац предузећа »Обилић«.

МЕСНИ ОДБОР ТЕКСТИЛАЦА

Воја Тепавац, фарбар штофаре »Октобарска слобода«, повисио је производњу за 100 од сто, пронашао нов начин фарбања штофа у топлој води;

Малешев Фема, штрикерка фабрике чарапа »Дом«, премашује норму за 54 од сто;

Радуловић Елизабета, ткачица, искоришћује разбој за 97,2 од сто;

Узелац Јосип, фарбарско-текстилин радник Београдске текстилне индустрије, био је иницијатор за постављање решетке на одводном каналу, успевајући на тај начин да сакупи месечно до 30 кг. вуне, иначе један од најбољих радника;

Љубојевић Надежда, ткачица, искоришћује разбој за 97 од сто;

Михајловић Јелена, ткачица Београдске текстилне индустрије, ради на 4 разбоја, искористила машине за 90 од сто;

Барух Матилда, трикотажа »Елка«, исскетлује чарапе за 100 од сто више од осталих. Води у такмичењу од прошле године;

Вујановић Деса, — трикотажа »Елка«, ради на изради мушких чарапа на машини »Стандард«. Досад је пракса била да се ради на две машине, она ради на три и успева да искористи њихов пун капацитет.

Вукмировић Лепа, предузеће »Лента«, сашије за девет часова 40 ком. кошуља одличног квалитета без крагне, постиже најбоље резултате у данашњем раду ове струке;

Кокотовић Софија, штрикерка у »Дунаву«, ради са најмање отпадака, израђује 18-20 комада џемпера са рукавима а без рукава 40-42;

Алимпијевић Слобода, кројачица у »Дунаву«, шије дневно 150-160 џемпера и води рачуна о отпацима;

Надежда Игњатијевић, штрикерка у трикотажи »Спорт«, уради више од осталих за 25 од сто;

Ђорђевић Смиља, кројачица женског веша у трикотажи »Паризе«, ради на машини »Оврлок«, пребацује норму за 28,3 од сто;

Даница Мушић из ткачнице Милановић, премотавањем потке пребацује норму за 55 од сто;

Јулија Теодосијевић, шнајдерка у »Дунаву«, пребацује норму за 55 од сто;

Бошковић Ружа, штрикерка фабрике чарапа »Дом«, пребацује норму за 64 од сто;

Живковић Аца, кројачки радник Првог одељења Војне одеће, истакао се у уштеди материјала;

Пава Киндић, ткачица у текстилној индустрији Јоргачевић, истакла се својим радом;

Лончар Стана, у Београдској текстилној индустрији ради на два штофарска разбоја;

Игњатовић Ружа и **Вишњички Љубица**, иницијатори првомајског такмичења и рада на 4 разбоја у Београдској текстилној индустрији.

МЕСНИ ОДБОР РАДНИКА И НАМЕШТЕНИКА КОЖАРСКО-ПРЕРАЂИВАЧКЕ ИНДУСТРИЈЕ

Зипанчић Бранка, штеперка предузећа »Пролетер«, најбрже ради; **Сантовац Фрања**, механичар предузећа »Бата«, оспособио је уз помоћ два друга разне машине, иако је било потребно да остаје прековремено на раду;

Митар Бабић из предузећа »Арамбашић«, цвикује 250 пари, док је норма 150 пари;

Олга Михаиловић, ради у фабрици »Мињон« на три машине и свршава посао за два радника;

Светислав Луковић, омладинац из предузећа »Арамбашић«, замењује квалификованог радника;

Божа Стефановић из предузећа »Замко«, добром организацијом поправио је квалитет у херихтерају за 100 од сто;

Радојчић Милоје из предузећа »Пролетер«, ради на ваљку у гумари где је се истакао својим савесним и добрим радом.

САВЕЗ РАДНИКА И НАМЕШТЕНИКА ИНДУСТРИЈЕ ДРВЕТА

Дугар Алојз, из предузећа »20 октобар«, направио је на машини (бандсегу) једну справу помоћу које се производња повећава за 300 од сто;

Јовановић Ђока из предузећа »20 октобар«, пронашао је начин да се панел-плоче после фурнирања обрађују на фрез.машини. На тај начин убрзана је производња за 400 од сто.

Петар Кокотовић, столарски радник предузећа НА-Ма, конструисао је апсец-машину која убрзава рад за 100 од сто.

МЕСНИ ОДБОР ЖЕЛЕЗНИЧКИХ И ТРАНСПОРТНИХ РАДНИКА И НАМЕШТЕНИКА

Јовановић Коста, стругар ложионице Београд, све задатке свршава пре времена и квалитативно најбољ[illegible]

Групе најбољих радника

Најбољи радници - такмичари из разних београдских фабрика и радионица

(Наставак са четврте стране)

Станковић Драгољуб, стругар-омладинац ложионице Београд, показао се као један од најбољих, радећи све летеће послове. Превазилазио је остале другове искоришћавањем и правилном расподелом алата и материјала;

Војовић Момчило, стругар ложионице Београд, ради истовремено на три машине;

Ивковић Бранко, кочничар станице Београд, истакао се као марљив и дисциплинован;

Арамбашић Танасије, магационер станице Београд, обавља посао који су пре рата обављала три магационера;

Степанов Милиној, механичар ложионице Београд — омладинац, успео је да повиси продукцију за 100 од сто усавршавањем своје машине.

МЕСНИ ОДБОР РЕЧНЕ ПЛОВИДБЕ

Стевановић Предраг, механичар Отсека за обележавање водених путева, истакао се на разним изумима и вођењу групе за ноћно обележавање;

Милојевић Милан, моториста Отсека за обележавање водених путева, истакао се на оспособљавању мотора;

Крстецки Светозар, ковачки ученик Секције за грађење савског пристаништа, истакао се на свим ковачким радовима;

Оташевић Лека, ковач Бродарске и багерске радне заједнице, истакао се на изради челичних чаура за багер и премашио норму за 80 од сто;

Милутиновић Миленко, ковач Бродарске и багерске радне заједнице истакао се заједно са другом Оташевићем на изради челичних чаура.

МЕСНИ ОДБОР РАДНИКА И НАМЕШТЕНИКА ХЕМИСКЕ ИНДУСТРИЈЕ

Стојановић Бошко, ради у предузећу »Рекорд«, направио је уз помоћ другова 6 нових машина, које су се досад увозиле из иностранства;

Панић Рада, превазишла је норму за 100 од сто и оспособила се да ради на свим машинама, тако да после завршеног рада на свом строју, ради и помаже другима (»Галеника«).

МЕСНИ ОДБОР ИНДУСТРИЈЕ ЗА ИСХРАНУ

Крњајић Раде, стар 13 година, ради у пивари »Вајферт« 7 месеци и може да замени мајстора;

Урош Јовановић; Спасоје Стојковић, Стефановић Никола; Пантелић Милијан.

МЕСНИ ОДБОР ГРАЂЕВИНАРА

Станојев Славко, гњурац на дунавском мосту, истакао се при спасавању совјетског гњурца који је био под водом 37 часова;

Радосављевић Ђока, гњурац, истакао се исто као друг Станојев;

Викторио Вачилоти, гњурац, истакао се као поменути другови;

Сипић Душан, монтер на дунавском мосту, премашио је совјетску норму за 238 од сто;

Ковинчић Божидар, керамичарски радник, који је са друговима извео керамичарске послове пре предвиђеног времена те на тај начин уштедео држави преко 60.000 динара;

Крајнчевић Јанко, молерско-фарбарски радник, истакао се марљивим радом и премашио норму за 35 од сто;

Маринковић Мнодраг, омладинац, молерско-фарбарски радник.

МЕСНИ ОДБОР РАДНИКА И НАМЕШТЕНИКА КОМУНАЛНИХ ПРЕДУЗЕЋА И УСТАНОВА

Вукадин Вељковић, пружни партизан, истакао се радом у организовању посла и личном учествовању на разбијању бетонске подлоге на прузи број 6. Ради у отсеку за пруге и грађевине »Белсап«.

Петар Јаковљевић, предрадник трамвајске ваздушне мреже истакао се на успостављању нових трамвајских ваздушних линија (»Белсап«);

Милош Арсић, монтер »Белсапа«, конструисао је двостепени компресор од 25 атмосфера и оспособио строј за испитивање ваздушне кочнице;

Васа Старчевић, поред предвиђеног плана обновио је и усавршио 12 алатки које су од велике важности (»Белсап«);

Велимир Јовановић, машински столар код »Белсапа«, завршава све радове за 6 часова а предвиђено је 8;

Душан Чок, стругар »Белсапа«, премашио је норму на резању гвинта за 50 од сто;

Драгутин Милошевић, ливац »Белсапа«, премашио је норму на изради спољних муфова за 66,6 од сто;

Антон Ракић, ученик електро-техничке радионице »Белсапа«, замењује успешно квалификованог радника;

Сарајлић Павле, ковач »Белсапа«, израдио је једну конструкцију са зупчаницима за лакше истоваривање ђубрета и на тај начин допринео је да се истовар једних кола изврши за свега 3.5 минута, док је пре за исто утрошено 30 минута;

Шуштерић Иван, машински столар »Белсапа« израдио је ножеве за фрезер и на тај начин убрзао производњу;

Божидар Васић, кочничар »Белсапа«, својом пажњом сачувао је вагон који је 40 дана радио непрекидно;

Иван Чарнача, кочничар »Белсапа« својом пажњом сачувао вагон који је 40 дана беспрекидно радио;

Милетић Велимир у једном дану продао је карата за 80.203 динара;

Будимир Марковић, електричар, самопожртвовано је радио и вршио оправку мреже упркос рђавог времена и кише;

Миодраг Стокић, пењач мреже, пео се на висину од 37 метара, за коју је требала скела, и, упркос опасности, оправио квар;

Слободан Краговић, пењач, исто је радио као и друг Стокић;

Александар Марић, пењач, исто је радио као другови горе, још је уз то имао повређену руку;

Ђупић Богољуб, ученик друге године школе »Белсапа«, ради стално преко времена.

МЕСНИ ОДБОР ПРОСВЕТНИХ РАДНИКА И НАМЕШТЕНИКА

Др Загорка Ристић преко 20 пута посетила село Бели Поток, где је прегледала око 1000 особа и одржала низ популарних предавања из хигијене;

Станица Ђокић, учитељица, досад је извела 3 аналфабетска течаја и сада води четврти.

МЕСНИ ОДБОР НОВЧАНИХ, ЗАДРУЖНИХ И ТРГОВАЧКИХ ПРЕДУЗЕЋА

Станимировић Милан, фактор штампарије Поштанске штедионице, када се укаже потреба ради на 5 машина;

Максимовић Петар, руководилац секретаријата Поштанске штедионице, залагао се за унапређење свога отсека и целокупне организације. Написао брошуру »Улажите новац на штедњу код Поштанске штедионице«, израдио први картограм за приказ развоја чековних рачуна, чековних улога код пословних јединица;

Сава Поповић, шофер Једанаесте радничко-службеничке задруге, трипут је ишао у унутрашњост без одмора и без квара аутомобила.

МЕСНИ ОДБОР ЗДРАВСТВЕНИХ И СОЦИЈАЛНИХ УСТАНОВА

Василије Јовановић, стругар, пронашао је потпуно нов начин оправке испусних славина.

МЕСНИ ОДБОР П. Т. Т.

Милић Александар, телефонски механичар код Главног телеграфа, усавршио је замену графитне мембране у телефонској слушалици, јер није било графитних. Осим тога, истиче се својом продуктивношћу;

Видмар Иван, металостругар код Главног телеграфа истиче се нарочито својим радом и продуктивношћу. Тако је за 5,5 часова израдио 10 комада мутера са дуплим гвинтом за точкове аутомобила, док остали радници који се са њим такмиче, израде највише по 6 мутера и то за 9 сати.

МЕСНИ ОДБОР САВЕЗА ФИНАНСИСКИХ СЛУЖБЕНИКА

Шкрбњак Петар, служитељ Главне београдске царинарнице, довео је у ред шест просторија царинарнице, које су биле у врло лошем стању, уштедевши при томе материјал тако да цела оправка стаје 700 динара, а претставља вредност од 5000 динара. Друг има леву руку парализовану.

МЕСНИ ОДБОР САВЕЗА СЛУЖБЕНИКА ПРИВРЕДНО-УПРАВНИХ И ТЕХНИЧКИХ УСТАНОВА

Симић Драгослав, лаборант пољопривредних установа у Топчидеру, показао се као пожртвован и примеран;

Рошумовић Борка, дактилографкиња Земаљске управе народних добара Србије;

Кнез Зденко, ревизор Ревизионог завода, показао се као брз, тачан и савестан.

МЕСНИ ОДБОР ГРАФИЧАРА

Радомир Бојовић, из Државне штампарије, ради на 4 тигл-машине. Квалитет рада је побољшао за 1 степен.

Каја Штајбл, уметачица у штампарији »Рад«, сваки дан премашује постављену норму;

Петровић Душанка, ради у издавачком предузећу »Култура«, књиговезачка радница; пребацује норму у савијању табака за 141 од сто.

МЕСНИ ОДБОР УГОСТИТЕЉА

Војка Станимир, портир хотела »Бристол«; **Драгутин Стефановић,** келнер; **Миковић Душан,** кувар код »Мажестика«; **Шаренац Јаков,** касир код »Мажестика«; **Рудан Гојко,** курир хотела »Москва«; **Водопивец Вида,** чиновница хотела »Москва«; **Вучковић Милица,** продавачица бифеа »Колосеум«; **Карлеуша Михаило,** келнер код Земаљског угоститељског предузећа »Башта Београд«.

МЕСНО СИНДИКАЛНО ВЕЋЕ ЗЕМУН

Клучарчек Павле, руководилац одељења ткаонице текстилне индустрије Вукојчић-Земун, пронашао је да се од старих пикера надомести гума. На тај начин је успео да реши питање рада предузећа јер је постојала могућност да предузеће, услед недостатка пикера, потпуно застане са производњом.

Ковач Геза, браварски радник текстилне индустрије Вукојчић, оспособио је строј за тргање конца (крпа) који је био расходован још пре 7 година, те се сматрао као старо гвожђе. Досад се на овом строју прерадило 12.000 кг материјала;

Јуричић Катица, радница у ткачници текстилне индустрије Вукојчић, произвела је 3000 кг метара тканине више од осталих. Ради на два разбоја те постиже 61.000 удараца чунка;

Половина Јован, руководилац предионице текстилне индустрије Вукојчић, успео је да спроведе организацију одељења из две смене у три, са истим бројем радника и на тај начин премаши производњу за 30 од сто.

КОМУНАЛНИ ПРОБЛЕМИ БЕОГРАДА

Пред почетак велике акције

за скупљање текстилних отпадака

Разноврсни су и многи облици делатности на обнови наше опустошене земље. Најмања помоћ сваког грађанина, у ком било виду, претставља корак ближе у стварању лакшег и лепшег живота наших народа. Једна од тих, наизглед, ситних помоћи је и скупљање разних отпадака који замењују сировине у индустрији.

Досада је предузимано више акција у томе правцу. И покрај извесних пропуста и недостатака, такве акције су дале врло позитивне резултате и заједници уштеделе милионске своте. Неколико милиона килограма сакупљеног старог гвожђа и око 800.000 килограма старе гуме осетно су повећали производњу наших фабрика и народу омогућили да у тешким данима оскудице одеће и обуће дође до тих артикала.

Користећи се искуством стеченим у досадашњим скупљачким акцијама, покренута је акција за скупљање текстилних отпадака, која по своме обиму и успесима треба да премаши све досадашње. Према предвиђањима, она треба нашој земљи да уштеди преко пет стотина милиона динара, колико бисмо морали дати за сировине иностранству, и да буде један нови речити доказ стваралачке моћи наших народа и њихове огромне љубави према својој младој републици. У њој треба да узме учешћа сваки грађанин — и мушко и женско, и старо и младо, како становници великих градова тако и они у најзабаченијим местима.

Уколико раније акције нису у потпуности успевале, долазило је то због техничких тешкоћа и слабе организације посла. У претстојећој акцији тога неће бити. Образовано је и једно врховно тело које ће руководити акцијом у целој земљи — Централни акциони одбор, састављен од претставника Министарства индустрије ФНРЈ, Министарства народне одбране, „Отпада", претставника антифашистичких организација и синдиката.

Акциони одбори образовани су и у свакој федералној јединици, округу, срезу, месту и рејону. За Београд и Земун образован је Градски акциони одбор, састављен од претставника „Отпада", Одељења за индустрију и занатство ИНО-а, Народног фронта, Централног одбора АФЖ-а, УСАОС-а и Месног синдикалног већа.

Акција сакупљања трајаће од 7—15 априла ове године. У почетку ће екипе по улицама посетити сваку кућу и обавестити у које ће време доћи по отпатке. У одређено време свако домаћинство треба да има спремљене отпатке, да буде неко у кући ко ће их екипи предати, или да се све заједно преда преко једног од станара куће. У обзир долазе све врсте текстилних отпадака, само морају бити потпуно суви и да нису загађени масноћама. Сакупљене отпатке екипе ће односити у магацин насеља, где ће бити смештена вага и где ће се све количине убележавати, тако да се у свако доба трајања акције има преглед постигнутих успеха.

Ударнички дан сакупљања у Београду и Земуну одређен је за 11 април, а 14 априла биће ударнички дан за синдикалне организације.

Уложимо све снаге да постигнемо резултате који ће говорити о нашој високој свести, о великој љубави према процвату земље, о грозничавом настојању да што пре подигнемо нашу привреду и створимо услове за лепши и удобнији живот раднога народа!

БЕОГРАДСКЕ СЛИКЕ

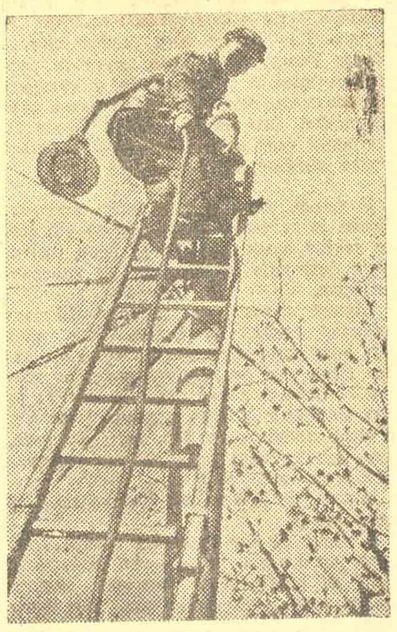

На Теразијама измењују се електрични каблови који су оштећени за време рата

Административни курсеви

у Извршном одбору

У наше административне установе ушли су масовно људи из народа, поштени, пожртвовани, пуни полета, у највећој мери одани тековинама народноослободилачке борбе, али без искуства у административном раду, који може да има веома сложене видове Извршни народни одбор Београда, увиђајући велики значај проблема уздизања кадрова, дао је сугестију да се у оквиру првомајског такмичења спроведу у свима одељењима Извршног народног одбора и рејонским народним одборима курсеви за стицање основних и темељних знања из администрације.

Већ крајем фебруара замисао је спроведена у дело. Четрнаест курсева отпочело је скоро истовремено са три предавања о историјату народне власти, организацији народне власти, раду окружног односно Градског народног одбора и његовој надлежности.

После ових уводних предавања прешло се на систематско излагање администрације у народним одборима, илустроване многобројним конкретним примерима из праксе.

Предавања се редовно одржавају два пута недељно ван редовног радног времена, а с времена на време се врши пропитивање, да би се утврдило пређено градиво и да би се курсеви најозбиљније схватили.

Ови курсеви претстављају једну од најпозитивнијих страна у првомајском такмичењу административних установа Извршног народног одбора Београда. Они су само почетак стручног оспособљавања и уздизања службеника ИНО-а, а после њих ће следовати читав низ специјалних курсева, према разним гранама пословање.

Петар ИВАНИЋ

ХЕРОЈИ РЕДОВА

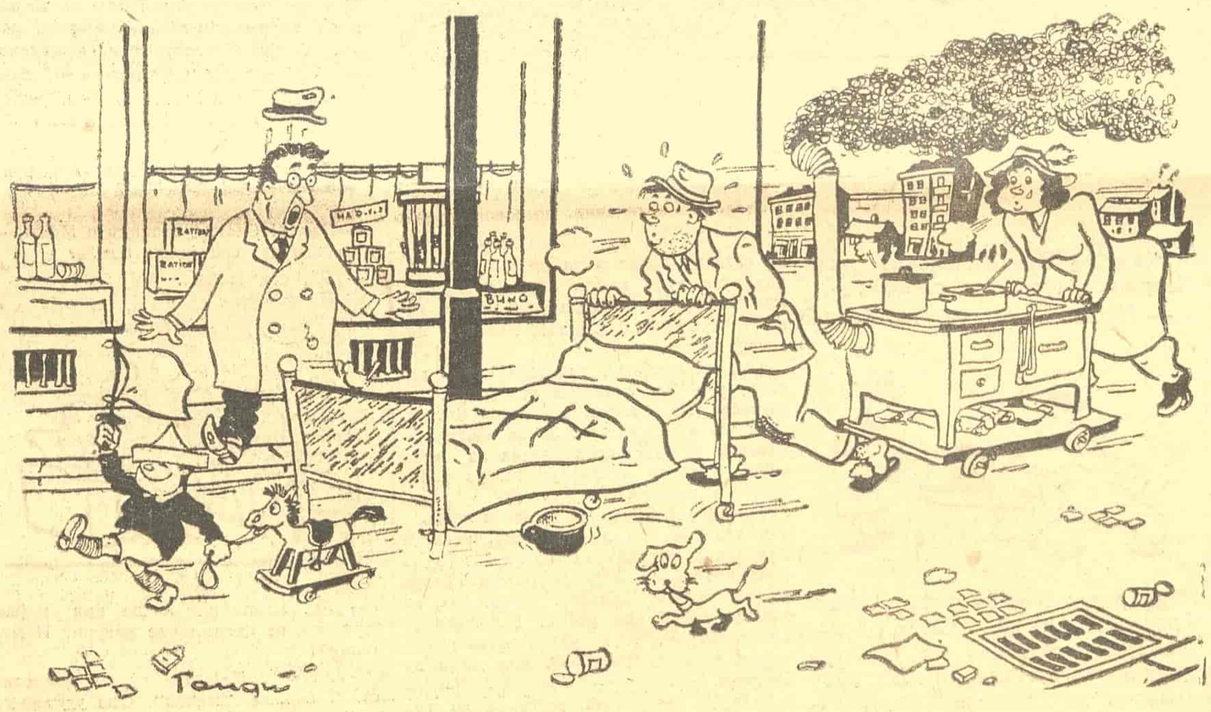

— Шта је то, комшија, селите се?
— Не, идемо да ухватимо ред: прекосутра „На-ма" дели текстил!

СА УЛИЦЕ

Омладинци рашчишћавају шут у Коларчевој улици

Најпогодније време за набавку угља

Ових дана су власти донеле одлуку о одобрењу зајма за набавку угља свим радницима и намештеницима којима се од принадлежности могу одобрити своте потребне за враћање тога зајма. Остало је да се обави само технички део посла, који ће ускоро такође бити завршен.

Иако је преко штампе већ неколико пута наглашавано да је у интересу грађана да се што пре обезбеде угљем за зиму, ипак на стовариштима још увек леже огромне количине угља. Он је сада, због сувог времена, изгубио влагу, што значи добар део своје тежине, а добио у калоричној моћи. Зато га треба сада куповати, јер је ово време најпогодније за то.

КРАТКЕ КОМУНАЛНЕ ВЕСТИ

Градски путнички саобраћај се стално побољшава

Путнички саобраћај у Београду и саобраћајне везе са унутрашњошћу сваким даном се побољшавају. Поред трамвајског саобраћаја по граду саобраћају аутобуси, аутотакси и фијакери.

Између Београда и Земуна саобраћају четири аутобуса: два до улице Краља Петра у Земуну, а два до Коњичке школе. На линији Славија-Душановац-Пашино Брдо саобраћају два аутобуса, а на линији Теразије-Дедиње два преправљена камиона који саобраћају само од пет до осам часова ујутро и од пет до десет часова увече.

Осим тога, превоз путника врше аутотакси којих има за сада свега тринаест, и фијакери којих има шездесет пет.

Са унутрашњошћу Београд има прилично добре аутобуске везе. Сваког дана из Београда полазе аутобуси за Смедерево, Гроцку, Тополу, Крагујевац, Лазаревац, Степојевац, Шабац, Ваљево, Уб и Нови Сад и свакога дана из тих места долазе у Београд.

*

Фискултурном друштву радника и намештеника у установама и предузећима Извршног народног одбора додељена је помоћ у износу од 20.000 динара ради извршивања постављених задатака у погледу развитка фискултуре.

*

На име прилога за додељивање награда ударницима по предузећима и установама Извршни народни одбор доставио је Месном синдикалном већу своту од 20.000 динара.

Станица фијакера у Дечанској улици

Шта спречава напредак радничко-намештеничког повртарства

Користећи се прошлогодишњим искуством, стеченим при колективној обради башта, синдикалне организације су поставиле себи за задатак да у овој години створе здраве основе за процват и унапређење радничко-намештеничког повртарства. Уз свестрану и сталну потпору највиших синдикалних организација, те баште треба да постану управо угледне површине, чији ће напредак и успеси сведочити о стваралачкој снази радништва и о њиховом настојању за унапређење повртарства и повећање производње уопште.

Међутим, бирократско опхођење и несавесно обављање дужности код извесних чиновника наших установа, створило је синдикалним организацијама већ у почетку низ тешкоћа, које су проузроковале да се већ до сада, донекле, пропустило драгоцено време за сетву.

Месно синдикално веће је тражило од Отсека градских добара 167 хектара земљишта за радничке баште. Од целокупног земљишта којим у Београду располаже, Отсек је имао евиденцију само о површини од 11 хектара. Проверавањем од стране радника, установљено је да остала земљишта већ обрађују друга лица, без знања Отсека, или са његовим знањем, али да о томе у архиви нема никаквога трага.

Схватајући правилно значај радничко-намештеничких башта, Министарство пољопривреде је доделило Месном синдикалном већу, поред осталог, 40.000 кг кромпира за сетву, с тим да је „Прежис" дужан да му га испоручи. „Прежис" је упутио веће на Савез српских земљорадничких задруга, који је телефонски известио да има на расположењу свега 11.000 кг кромпира. Сутрадан, међутим, када је требало испоручити кромпир, изјавили су у Савезу да га немају, него да је на путу и да ће ускоро стићи. На свакодневно ургирање, Месно синдикално веће је добијало најразноврсније изговоре. Између осталих, чиновник Савеза Глупша, када је Веће телефонски тражило обавештење о кромпиру, одговорио је да нема времена да даје обавештења и затворио телефон.

Ове немиле појаве дају већ у почетку читавој замисли и плану рђав почетак и доводе у сумњу изгледе за успех. Зато је потребно борити се немилосрдно против тих појава бирократизма и јавашлука, који већ у корену спутавају сваки користан подухват.

Омладинци нам пишу

ПРЕД ИЗБОРЕ ДЕЛЕГАТА ЗА ТРЕЋИ КОНГРЕС

Ових дана су извршени избори претставника свих основних омладинских организација по предузећима, надлештвима, школама итд. На сваких 30 гласача биран је по један претставник. Бирање је било тајно, педуљицама на којима су гласачи исписивали имена оних које сматрају најбољим између себе. Из резултата се види да су изабрани најбољи и најактивнији другови, међу којима има и много ударника.

Сви ови претставници састаће се у времену од 5 до 10 априла по својим рејонима и изабраће рејонске делегате за III конгрес Народне омладине Југославије. Београд даје 26 делегата у који број је укључено 2 делегата из Земуна и 5 са Београдског универзитета.

У седмој женској гимназији последњих дана владало је нарочито узбуђење. Није ни чудо. Ми гласамо! Имена кандидата су исписана на табли, а цртице поред њихових имена показују колико је за кога гласало. Број цртица се час код једног, час код другог повећава а омладинци ватрено навијају за своје изабранике. Највише гласова добиле су Миланка Степановић из петог разреда, Душица Мудрић из шестог разреда, Мира Чубрило из седмог разреда и Нада Видојевић из осмог разреда.

В. М.

Омладина Југотекса, Србокотекса и Земтекса изабрала је на заједничкој конференцији своје претставнике. У гласању је учествовало 90 гласача и према томе требало је изабрати, између 9 предложених кандидата, 3 претставника. Највише гласова добили су: Милорад Чобовић, Егон Штајнер, Дарника Поповић.

А. ВУКОВИЋ

Шести разред III мушке гимназије бирао је своје претставнике 30 марта, у свечаној сали, која је била искићена заставама, ћилимима и паролама. Омладина је схватила сву важност овог избора и пратила је са највећом пажњом читање листе кандидата и трудила се да буду изабрани најбољи претставници: омладински руководиоци и незванични удерници. Шесторица изабраних су следећи другови: Бане Вукосављевић, Витко Мојсиловић, Лазаревић, Кесић, Беатовић и Аржина.

Јованка ТАНИЋ

У Народној банци 44 омладинца изабрали су за свога претставника Слободана Кузмановића, између три предложена кандидата. Од укупно 47 омладинаца, колико ради у Народној банци, свега тројица нису гласали.

Горица ЈЕВТИЋ

Први радни батаљон Шесте мушке гимназије бирао је такође своје претставнике. Чланови овог батаљона су ученици осмог, седмо-првог и седмо-другог разреда. На 97 гласача требало је изабрати 3 претставнике и зато је кандидациони одбор предложио троструко више кандидата, тј. 9 другова. Изабрани су другови: Стеван Петернел, Сретен Јелисавчић и Владимир Кањух. Резултати избора показали су да омладински руководиоци уживају највеће поверење свих осталих другова омладинаца.

Душан ЂОРЂЕВИЋ

Омладина у Одељењу трговине и индустрије ИНО-а је активна у раду и постављене обавезе за III конгрес Народне омладине Југославије биће испуњене.

Зора Васић, чиновник реферата за обућу, ради често 10 часова увече и никада се није жалила да јој је тешко. Она учествује у свим добровољним акцијама и у културно-просветном раду, а у свом послу је толико вична да би била у стању да замени отсутног референта.

Јова Батинић, чиновник инспектората поред редовног рада, на коме је врло савестан, посећује и разне стручне курсеве и показује добре резултате.

Другарице из реферата контроле бонова обавезале су се да ће свака пребројавати по 60.000 бонова дневно, међутим оне су, бољом организацијом посла, успеле да повисе норму на 150.000. Ово пребројавање је врло важно јер се на тај начин спречава шпекулација појединих трговаца у вези са расподелом робе.

Р. ЈОЛИЋ

12.000 добровољних радних часова дала је Друга мешовита учитељска школа. Прве акције биле су на чишћењу снега и нечистоће. На том раду дато је 2054 радна часа. После тога је уређен парк код железничке станице, а затим се прешло на акцију пошумљавања. Још је потребно дати 8.000 радних часова и обавеза за III конгрес биће испуњена а затим и превазиђена.

Верица ЈАНКОВИЋ

Други радни батаљон Шесте мушке гимназије дао је до сада 4190 добровољних радних часова. Батаљон броји 92 ученика шестог разреда. Најбоље одељење у батаљону је шесто-друго које је испунило обавезу давши 1800 радних часова, па шесто-прво које је дало 1500. Средња оцена у учењу батаљона је 3,34 али ће се она подићи до 3,80 колико је узето као обавеза батаљона. До сада се пријавило 50 другова који ће отићи на лето да граде пругу Брчко—Тузла. Најбољи другови батаљона су: Степановић са 116 радних часова и Јеремић са 98, па затим Ренар, Гајић, Фланс, Глигоров и Јелача.

Илија СТЕПАНОВИЋ

Посетиле су патронат Градски дечји дом у Звечанској улици, ученице Шесте женске гимназије у оквиру прославе Светске омладинске недеље. Скупљени су дарови за питомце дома. 70 књига, 100 оловки, 15 кг колача и играчке. У скупљању највише су се истакли пионири. У дому је изведен краћи програм и после тога је извршена подела поклона. Затим је делегат албанске омладине одржао говор који је често био прекидан бурним овацијама.

Олга МИЛОШЕВИЋ

150 добровољних радних часова дала је у току једног дана група од 40 омладинаца из Трговачке академије у Земуну. Радило се на уређењу градског шеталишта а једна група омладинки отишла је у своју школу да помогне преоптерећеној послузи на чишћењу и прању учионица.

У овом раду, где су сви својски запели, није се нико нарочито истицао.

Бранка ПУРГАРИЋ

КРОЗ БЕОГРАД

Пролеће је дошло у београдске паркове

У Београду је одједном отоплило. Угрејао се асфалт и редови шарених фасада са траговима разних митраљеза, пушака и бацача. На улицама жагор и шаренило, а у котарицама сељанки из околине, скоро на сваком углу мирише оно право увезено пролеће: јагорчевине и љубичице.

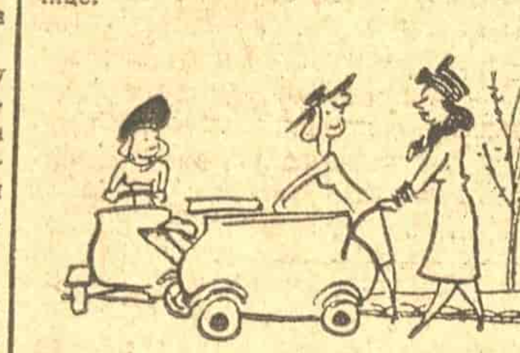

Тако је у центру.

У перифериским улицама деца играју кликера. Са напрегнутом пажњом и жучно. Као да од тога зависи свет... Изнад плота, ту и тамо, жути се расцветан дрен, а у прозорима, у кутијама од конзерви, опоравља се анемично собно цвеће. Око подне, старе жене са плетивом седе испред вратница и брину бриге читавог суседства.

*

У граду, парк има највише пролећа. Трава је зелена а круне дрвећа обавила је зелена измаглица. То је прво лишће, које још није лишће, али то намерава да буде.

Шуште кораци по шљунку. Шкрипе точкови колица са бебама. Оне први пут виде изрецкано комађе градског неба. Први пут опажају облаке кроз грање... Биће и да не опажају, јер то су они малишани рођени у позну јесен или у сиве зимске дане. Јер, летошња деца, ено, већ пружају руку да узаберу први расцветан маслачак.

Много је колица на Калемегдану, у само подне.

— Овде би био потребан саобраћајац, каже кроз смех једна мама, покушавајући да прође кроз »маказе« других двеју, које, исто као и она, возе своје мале.

Бебе жмиркају. Покушавајући да се навикну на обиље светлости — заспе... То је неминован крај свих напора најмањих.

Иначе, што се слободе тиче, она је ту, на Калемегдану, најшире схваћена. Гази се и преко стаза, и преко траве, и преко леја. »Паркирају« се колица по потрављеним платоима. Суше се пеленице по џбуњу...

Постоји опасност да таквим схватањем слободе покажемо како нисмо способни да волимо свој град и те паркове који су преко потребни нашој деци и људима који осам, и више часова, проводе на раду.

*

Ти, радни људи, долазе по подне, пред вече. Они нису тако бучни. Своју енергију унели су у свој рад. Зато им руке тако мирно леже на наслонима клупа или на коленима. Одмарају се. И од хуке у фабрици, и од уложених напора. Њима је заиста потребно то зеленило и та свежина.

Али, баш та свежина не дозвољава још дуго седење. Чим се сенке продуже бива свеже. Парк опусти.

Тада наилазе предвечерњи шетачи. Пензионери, професори, учитељи. Са рукама на леђима. Корак по корак.

*

Универзитетски парк и многи скверови уређују се. На томе ради омладина и грађани Али, Калемегдан још увек чека вредне руке и добар план. То главно и најприступачније одмориште Београђана не сме се оставити запуштено. А већ је крајње време да му се поклони пуна пажња.

Што се тиче недисциплинованости шетача, мама и деце, кад већ сами не могу да се сете да ће на такав начин упропастити то заједничко добро, требало би поставити табле, па чак и чуваре. Бар за прво време, док се слобода правилно не схвати.

J. Л.

★

Више се неће рушити куће ни одроњавати дворишта

Од Пашине чесме, па низ брдо, — врви. Људи, жене, омладина, па и старци и старице. Скоро цело Четврто насеље Петог рејона. Звецкају ашови и мотике. Шкрипе колица.

Одавно су сви чекали да се пружи могућност регулисања потока, који им је влажио куће, одроњавао дворишта, рушио ограде.

А нико се раније није сетио да би се то могло заједничким, удруженим снагама, учинити.

— Није било ни воље, каже старији човек, затурајући шешир на потиљак и ослањајући се на будак. — Да смо и почели, већ би се нашао надлежни да укочи ствар из било кога разлога... Ко је гледао нас, поточаре?!

— Ма, почињало се... Али увек се испречио неки трговац, који није дозвољавао да ново корито иде преко његовог земљишта... Па је на томе и остајало...

А сада? Инжењери су пободи кочиће, после гледања и мерења и посао је кренуо као река. Чује се песма и разговор, а ново корито потока се продужује из сата у сат.

Одмах иза партије која копа иде група која подзиђује несигурне обале. А трећи засађује врбе и тополе на нове обале.

Зато они, који су, одлазећи са посла, пролазили поред завршеног дела корита, скоро нису могли да верују како заједничким радом може много да се учини.

Момир П. МИЛИЋ
Јулићева 15

ПРОТИВ бирократије

Господин шеф је тако наредио

Жали се Вучко Ивковић, члан Извршног градског одбора:

— Нашао сам се на Котеж Неимару, у Звонимировој улици Требало ми је врло хитно да разговарам службено са управом транспорта у Пионир-парку због камиона за службену употребу. Свратио сам у гаражу ПТТ у Звонимировој улици и замолио вратара, у чијој соби, одмах поред улаза, има телефон, да се послужим телефоном.

— Не може, господине, шеф је наредио да ником не дозволим да се служи телефоном.

— Али хитно ми је, молим вас, платићу разговор.

— Не може, не може...

Ивковић је показао легитимацију на којој се види да је члан Извршног одбора и да ће према томе говорити службено. Али ни то није помогло. Господин шеф је наредио, и та наредба бирократски мора бити извршена. Хитан и важан телефонски разговор претставника народне власти није могао бити извршен. јер у близини није било телефона. Изгубио је цео час док је могао да обави овај разговор. А да је хитно била потребна лекарска помоћ, шта би онда било? Да ли би, а уверени смо да би, и онда наредба господина шефа била остварена...

С. Б.

★

Зашто данас — кад може сутра

Добросав Перишић је дошао у Градску народну штедионицу по »другарској дужности« да потпише меницу своме пријатељу.

Али чиновник, Мирослав Првуловић одлучно је рекао:

— Напишите молбу и дођите сутра да је предате...

Перишић је чиновник и није му лако да оставља посао и да по истој ствари два пута губи време. Зато је замолио Првуловића да прими молбу истога дана. А кад је овај пристао, молба је написана и предата.

Али, на несрећу, наишле су две странке — Првуловићеви познаници, и развезао се опширан разговор. Четврт, пола, па и читав сат... За то време Првуловић је резервисао мантил за први април и карту за позориште, уз разна опширна излагања.

Чиновник Перишић је стојао и чекао.

А тада је наишао чиновник, кога је Првуловић ословио са »шефе«. То је била сламка за коју је Перишић хтео да се ухвати. Замолио је »шефа« да заврши посао око молбе. Замољени је прегледао молбу и узео новчане податке, које је Првуловић пропустио да затражи.

Тада је Првуловић реагирао на готовост »шефа«:

— Кад вам се није чекало, могли сте да дођете сутра...

На то је надовезао вику и псовке, које су изазвале протесте код присутних грађана и чиновника.

А молба?

Била је решена за неколико минута.

А. МИЛОШЕВИЋ

Дуга

У суботу, 6 о. м., излази 35 број илустрованог листа „Дуга“. Цена броју 6 динара.

Козерија

Нова бомба „угрожава“ машту последњих који чекају

У салону полумрак. Пуше се шољице са америчком кондензованом кафом. Слојеви иностраног дуванског дима лебде међу портретима предака и фотографијама са путовања, испод лустера који потсећа на црквени полилеј.

Разговор се води тихо. „И зидови имају уши“.

— Како?! Слатки господине Мики, — како кажете: социјална бомба?

— Да, социјална...

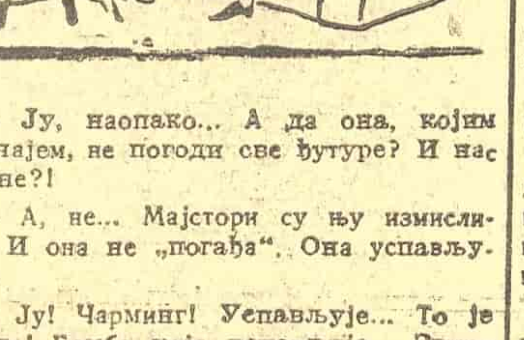

— Ју, наопако... А да она, којим случајем, не погоди све футуре? И нас и оне?!

— А, не... Мајстори су њу измислили. И она не „погађа“. Она успављује...

— Ју! Чарминг! Успављује... То је дивно! Бомба која успављује... Звучи тако романтично...

— Да, сасвим. Али дејство је изванредно. Где падне, успава становништво за 48 сати. За то време спусте се падобранци са маскама. Поскидају једне са положаја и поставе друге... Једноставно!

— Јао! Просто да се не верује... Вери чарминг...

— Да и рецимо, ваш брат, господин Доди, нађе се у министарској фотељи, а ви због тога, већ сутра дан, имате ауто...

— Ах, дивно!

— Збиља генијално...

— Значи да ситуација није безнадежна...

— Али не, драга госпођо...

Графиконски ударници

— А шта сад?!?

Фронтовски дописи

БЕОГРАЂАНИ НА УЛЕПШАВАЊУ СВОГА ГРАДА

Рашчишћавање терена код Поштанске штедионице

... НА ВОЖДОВЦУ

Прошлу недељу грађани насеља Вождовац посветили су радовима на уређивању насеља Око 200 грађана од којих су половину сачињавале жене, узело је учешћа у тој акцији. Радило се на уређењу парка код вождовачке школе, на чишћењу и прекопавању школског дворишта и на окопавању једног комплекса на пијаци и у црквеној порти. Постигнут је пун успех у раду, а за све време чуле су се песме и шале.

Душанка ЛАЗАРЕВИЋ

... У МАРИНКОВОЈ БАРИ

У Маринковој Бари где је такмичење заталасало све грађане, изашли су у недељу фронтовци, жене и омладина и радили на чишћењу улица, а затим на поравнању путева, чишћењу канала и преношењу камења. Нарочито су видне резултате постигли грађани у улици Миће Димитријевића, који су улицу сами засули а потом је и калдрмисали.

Вида АПОСТОЛОВИЋ

... У ПЕТОМ РЕЈОНУ

Прошлог месеца организација Фронта спровела је неколико важних акција, које су донеле лепе резултате. Поред акције сузбијања неписмености и акције чишћења града, које се настављају такорећи без прекида, треба истаћи акцију улепшавања града и акцију за прикупљање књига и претплаћивање листова за село. Радни елан који је захватио наше активисте у оквиру првомајског такмичења у предузећима и установама, а чије смо резултате чули на свечаној конференцији посвећеној ударницима Београда, пренео се и на остале фронтовце.

Могло би се говорити о ширем и бројнијем ангажовању ове или оне организације — и тада бисмо морали истаћи да је у акцији за улепшавање града омладина дала највише радних часова. У Петом рејону, на пример, средњошколска омладина Шесте мушке гимназије дала је 16.400 радних часова на рашчишћавању улица, уређењу парка и скверова и изградњи дрваре у улици Булевар Црвене армије. Парк код Студентског дома омладинци су полетно уредили. Такође сквер у Вразовој улици прекопан је и уређен.

Омладина је заједно са осталим активистима и активисткињама окопала све травњаке у Петом рејону — укупне површине 25.000 кв. м. Од ових травњака многи су већ засејани и ограђени иницијативом самих активиста.

Вредно је истаћи пример милиције која је уредила травњаке на излазу улице Краљице Марије у Булевар Црвене армије.

М. МИЛИЧКОВИЋ

.... У КАЧИЋЕВОЈ УЛИЦИ

За уређење ове улице која је увек била пуна блата њени становници су скупили потребну суму и њоме платили камионе за превоз шљаке коју им је циглана Јаћимовић бесплатно уступила. Грађани улице су сами вршили утовар и истовар шљаке, а затим је уз учешће жена, омладине и пионира поравнали и уредили.

Василије ЕРАКОВИЋ

* *

НЕРАДНИЦИ И ШПЕКУЛАНТИ КОРИСТЕ СЛОБОДНУ ПРОДАЈУ

Изашао је оглас о слободној продаји мушке, женске и дечје одеће. Већ у недељу увече, у 8 часова, затекао сам пред Народним магацином (бив. Митић) око петнаест грађана и грађанки. Рекли су да заузимају место да би сутра-дан могли да купе оно што им је потребно. Око 9 часова, исте вечери, било их је педесет. Донели су и столичице, решени да чекају до јутра, у 8 часова. А тада, кад се радња отворила, било их је на стотине, тако да је милиција једва одржавала ред.

Пред радњом Ђуре Јаношевића — исто. У Поенкареовој 28 — исто.

Међутим, сви који су чекали, били су добро одевени. Никоме није било тако преко потребно одело, да је морао да похита у толикој мери и да жртвује сан и одмор.

Једно је сигурно, то нису били радници, који данас учествују у такмичењу, јер они штеде своје снаге за рад, и не дежурају целе ноћи пред затвореном радњом. Али, због оних, који тако не поштују време и одмор, јер им није ни неопходан, радни људи и жене не могу ни да дођу на ред.

Као прилог овој опасци: на Каленићевој пијаци, односно у Његушевој улици, већ се продају те исте панталоне и одела на црној берзи.

Бранко НИКИЋ
тапетар

*

Још један допринос обнови земље

По природи свога посла берберско-фризерски радници нису укључени у општедржавни привредни план. Да би и они у првомајском такмичењу дали свој допринос, они су на својој последњој конференцији мајстора и помоћника ових заната, решили да током целог априла продуже своје редовно радно време за један сат и да зараду од ових часова, како мајстора тако и помоћника, ставе на расположење Фонду за обнову земље.

Љубомир ВУКДРАГОВИЋ

*

Пожртвовање радника филијале Епса

Када су сазнали да је квар на каблу високог напона, који снабдева електричном енергијом Дедиње, десет другова из секције подземне мреже Филијале Епса, по завршетку свога редовног посла, пошло је да изврши потребне оправке. Ни умор, ни глад, ни хладна ноћ нису им сметали. Знали су да од њихових напора зависи да ли ће болнице, фабрике и касарне у овом делу града моћи да раде и, док су се Београђани одмарали, они су под светлом рефлектора радили све до јутра, док нису завршили рад. На послу су провели пуних 16 сати.

За овај рад исплаћивана је награда. Међутим, Љубисав Крњанац одрекао се своје зараде у корист Фонда за обнову земље, говорећи да је дужност сваког радника да у таквим случајевима помогне без икакве награде за себе.

Б. МИШКОВИЋ

Антифашисткиње Београда у првомајском такмичењу

Жене насеља Бајдина обрадиће 2 плаца од по 500 кв. м. у корист обданишта у Опатијској улици. У недељу оне су се сакупиле на уговореном месту и повеле на рад своје мужеве и одраслу децу. Радило се пуном паром и тога дана изриљан је и засејан читав један плац. Нарочито се истицала Софија Станић, а исто тако и фронтовац Алекса Димитријевић, који је, поред тога што је овај плац уступио на обраду и дао потребно семе, и сам са пуно пожртвовања учествовао у обради.

П. ПАВИЋЕВИЋ
Мајке Анђелије 33

Први течај за хигијеничарке основан је у четвртом насељу Трећег рејона. Течај ће трајати два месеца и обухватиће предавања о првој помоћи, личној и општој хигијени, о нези деце и болесника и о превентивним мерама против заразних болести. Течајем руководи лекарка др Леви, а посећује га 25 жена — домаћица и радница.

Наталија Т. СТОЈАНОВИЋ

Антифашисткиње трећег насеља Трећег рејона радиле су 786 часова на уређивању улица и парка. По травњацима у Сарајевској улици засађено је цвеће, а парк код Мостара који је био потпуно запуштен добија опет изглед одморишта.

Вера РАШИЋ

Жене запослене у болници раде најнапорније послове. Поред заморног ноћног дежурства, оне остају и на дневном прековременом добровољном раду, само да посао не би трпео. Скоро све учествују у одласцима у села, у оспособљавању нових одељења и чишћењу болничког круга. Поред тога, по 20 жена свакодневно ради добровољно са радницима шиваре на спремању болничког веша.

Јулија БОРОЦКИ

Жене из Улцињске улице очистиле су велике количине земље и камења које су биле нагомилане испред зграде Одбора III насеља. Са њима су радиле и две педесетгодишње старице које нису у послу заостајале за млађима. Уз помоћ неколико грађана из Булевара Црвене армије оне су очистиле и већи део земљишта које је намењено за травњаке.

Деса БАДРЉИЦА

АКЦИЈА ЗА СКУПЉАЊЕ КЊИГА

БЕОГРАД ПОМАЖЕ просвећивање села

Истичући питање помоћи града просветном подизању села, као питање уско повезано са стварањем братских односа између града и села, и што брже обнове земље, Извршни одбор Народног фронта Београда дао је акцији сакупљања књига за село много шири карактер од онога који је она имала пре месец и по дана.

Акција се није ограничила само на прикупљање књига, него се проширила на масовно претплаћивање „Сељачке борбе" и на предузимање старања о извесном броју сеоских књижница и читаоница.

Због недовољног објашњења значаја и важности акције, у почетку се јавила тенденција да се акција сведе на прикупљање књига, и то таквих којих су се сопственици хтели да реше на било који начин. Грађани са Бањице дали су преко 200 неупотребљивих часописа и старих законика, које су ваљда извукли из какве заборављене архиве.

Данас се са сигурношћу може рећи да је акција за помоћ просветном подизању села обухватила најшире масе Београда и да је кроз њу проговорила тежња и жеља да се истински помогне просвећивање села.

До сада је нарочито успела акција за прибирање књига. Београд је сакупио преко 21.000 књига. Књига је скупљана у свим крајевима града, а прилагали су сви: и радници, и студенти, и ђаци, и чиновници, и пензионери, и грађани слободних професија. Акција је најуспелије спроведена у V рејону, где је скупљено 6.500 књига и 20.000 динара, а затим у I рејону са око 4000 књига. Трећи и Четврти рејон нешто су подбацили, али је вероватно, пошто је акција још у току, да ће прикупити много више од по 1000 књига са колико сада располажу.

Највећи део сакупљених књига одлично ће послужити сеоским читаоницама. Најбројније су од сакупљених књига оне штампане после рата. Има и добре предратне белетристичке литературе, тако да ће село бар у неколико бити снабдевено добром књигом коју данас не може да добије на тржишту.

Док овако стоји са акцијом за сакупљање књига, са акцијом за претплаћивање „Сељачке борбе" стоји знатно слабије. Многи секретаријати Народног фронта примили су претплате, али их још не шаљу. Неки су се опет задовољили само сакупљањем књига, а запоставили ову исто тако важну акцију. Да би се ово исправило, рејонски одбори Народног фронта делиће убудуће чекове за претплаћивање. Претплаћивати се треба на све крајеве у којима се чита ћирилица. Уколико се нема личних веза са селом, могу се вршити претплате на сеоске народне одборе.

И акција за предузимање сталног старања о сеоским библиотекама и читаоницама, није спроведена како ваља. Извршни одбор фронта Београда дао је адресе 120 села рејонским одборима Народног фронта, да би се преко њих надлештвима, улицама, културним одборима, задругама и другим установама доставиле књижнице о којима ће се старати. Међутим, то до данас није свуда спроведено. Сем тога, ова акција није свуда довољно објашњена. На неким местима схватило се да су то имена села на која треба претплатити листове и часописе, а не да се ту ради о трајном повезивању по питању помоћи културном подизању села, које ће се састојати у дописивању, куповању и одашиљању нових књига, евентуалном одлажењу у село, једном речи у сталној брizи и настојању да се потпомогне просвећивање дотичног села.

Осма задруга може да послужи за пример како треба примати овакве обавезе. На годишњој седници делегата за избор нове управе објашњен је значај повезивања задруге са селом, и у вези с тим акламацијом примљена обавеза да се убудуће из задружних фондова снабдева једна сеоска књижница.

Акција за помоћ просвећивања широких сеоских маса пробудила је у Београду живо интересовање за просветно стање села. Кроз њу је у пуној мери дошла до изражаја љубав коју радни народ Београда гаји за село. Не треба дозволити да тај интерес опадне, треба га напротив све више продубљавати, јер се тиме на здравим темељима искива братство града и села и помаже бржа обнова земље.

М. П.

Носимо у срцу

ИСТРИ

Носимо у срцу крваве ожиљке
твојих руку, Истро, и твог тамновања,
латице црвене уздрхталог цвета
још од росе мокре, у рана свитања.

Носимо у срцу жеђ твојих зеница
за сунцем и зором иза решетака;
и шапат и тугу дугих несаница
са јутрима сивим, тамнијим од мрака.

Носимо у срцу и смрт Владимира
и поворку драгу устаничких лица;
хиљаде поклича побуне, немира
поносних имена с пламених гробница.

Куцање твог била, твоје неказане
и речи и слутње са нама су срасле.
Носимо са твојом вером кроз све дане
угарке с огњишта живе, неугасле.

Завичајна песма. Сузе радоснице
угарак распламте као капи уља.
Свитање озари к'о равницу лице
и претвори очи у бљесак драгуља.

Драгуљ или сунце? Ватромет зеница.
Затрепере бића као младо жито.
Заставе лепрше као крила птица.
Потоци се слију у једно корито.

Свитање обоји обале са песком,
куће и долине у дну Учке горе.
Погледај, ослушни: падају са треском
напрсли међаши бачени у море.

Гвидо ТАРТАЉА

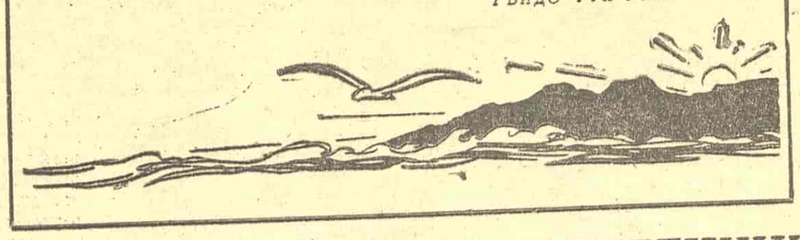

ФИЛМ

„ТАХИР И ЗУХРА"

Ташкентски киностудио познат је по својој успешној делатности на остваривању филмова, у којима се фолклорни и национални елементи органски везују за широки идејни план, за уметнички одуховљене садржаје. Филм »Тахир и Зухра«, који ће се приказивати у нашим биоскопима, претставља једну од значајних реализација идејно уметничких стремљења тог совјетског киностудија.

Сценарио је обрадио стару узбекску народну легенду, дирљиву и једноставну, испуњену моментима оштрог супротстављања светлости и мрака, родољубља и себичњаштва, честитости и интриге. У садржајном оквиру те легенде писац сценарија Сабир Абдули развио је низ рељефних, живих сцена од снажног утиска. Кроз режију Јулдана Агзамова те сцене су добиле своје пуно емотивно уобличење.

Љубав Зухре, кћери кана Богохана, и младог Тахира, сина канова ратника, не делује као романтична бајка: њоме се осветљава читав сплет сукоба и криза, које сврставају људе у оштро цртане категорије зла и тлачитељске окрутности на једној страни, једноставности, искрености и моралне чврстине — на другој.

Трагичан крај Тахира и Зухре (који су у име својих осећања, али у исти мах утапајући личну судбину у идеју општег добра, у мржњу према тиранији, устали против канова угњетавања и себичности) у обради уметника Ташкентског киностудија снажно излази из граница шаблонског сценаристичко-глумачког тумачења. Ти завршни моменти филма добијају један широк, општи смисао — како у идејној, тако и у чисто уметничкој перспективи.

Главне улоге остварили су уметници Јулдуз Ризајева, Гуљаш Аглајев, Асат Исматов, Шукур Бурханов и Разом Хамраев.

Једна сцена из филма »Тахир и Зухра«: Зухра (Јулдуз Ризајева), Тахир (Гуљаш Аглајев)

Нов по тематици и особен по начину кинематографског оваплоћења градива једне старе легенде, филм »Тахир и Зухра« претставља још једно сведочење о достигнућима совјетске филмске уметности.

НОВО КУЛТУРНО-УМЕТНИЧКО ДРУШТВО „ЖАРКО ЗРЕЊАНИН"

„Жарко Зрењанин" је ново културно-уметничко друштво у Београду. То је друштво београдских просветних радника и намештеника.

Док су се радници разних синдикалних подружница у Београду (на пример 11 подружница металских и других радника Петог рејона, који су створили друштво „Радник") удружили и већ одавно створили своја културно - уметничка друштва која увелико делају међу радницима и сељацима, дотле је 3000 београдских просветних радника и намештеника имало само свој хор који је с успехом наступао на разним приредбама и у оквиру децембарског такмичења. Стога су многи просветни радници ових дана покренули акцију за стварање других сектора рада сем рада на неговању хорске музике. И у оквиру Месног синдикалног одбора просветних радника формиране су нове секције: драмска и рецитативна, а у стварању су и секције за читање и избор дела, за помоћ самосталном уметничком стварању, музичка и фолклорна.

Задатак новостворених секција је двоструk: да прошире сектор рада хорске секције стварањем једне репрезентативне уметничко-културне целине од неколико хиљада просветних радника и намештеника у Београду, која треба да буде на високом уметничком нивоу, и друго: да друштво буде средиште стварања нових кадрова који ће стајати на расположењу свима групама и друштвима по фабрикама и предузећима, по селима и варошицама, да их помогну у њиховом културном деловању својим стручним знањем и искуством.

Формирање позоришне секције и секције за спремање рецитација и рецитатора, а обадве и за спремање неке врсте инструктора за мање групе и друштва, претставља несумњиво знатан допринос у раду за обнову и изградњу земље. Стручно вођство, које су узеле у своје руке наше најбоље уметничке снаге (Раша Плаовић и други) показује да ће друштво одиста моћи да постане у сваком погледу репрезентативно и да ће олакшати посао нашем Народном позоришту које не може да одговори свима захтевима који му се постављају.

Друштво је узело учешћа у првомајском такмичењу, а у завршним данима од 1 до 15 маја такмичиће се сем хора и његова драмско-позоришна трупа.

Нове књиге

А. Серафимовић: ГВОЗДЕНА БУЈИЦА, с руског превео М. М. Пешић, »Култура«, Београд—Загреб, 1946, стр. 195, цена 25 динара.

Др Коста Грубачић: СИСТЕМ ОБРАЗОВАЊА У СОВЈЕТСКОМ САВЕЗУ »Култура«, Београд—Загреб 1946, стр. 73, цена 10 динара.

ХЕРОЈИ ИЗ ДВА ОСЛОБОДИЛАЧКА РАТА 1936—1939; 1941—1945. Поводом Првог конгреса југословенских добровољаца који су се борили у редовима Шпанске републиканске армије — издао Иницијативни комитет за сазив конгреса. Београд 1946, цена 20 динара.

Свима народним универзитетима, културним и читалачким групама

Коларчев народни универзитет у заједници са Министарством просвете Србије издаје текстове предавања из разних области науке и уметности за народне универзитете у земљи, а у циљу проширења рада на народном просвећивању. Ови текстови треба да послуже као полазни материјал за припремање предавања на народним универзитетима и за рад у читалачким групама у градовима и селима.

Просечно излази недељно по једно предавање. Коларчев народни универзитет ће достављати ова предавања свима народним универзитетима и културним и читалачким групама у земљи који се буду пријавила. Досад је изашло већ седам свезака. Цена појединих свезака је од 2 до 4 дин.

Позивају се сви народни универзитети и културне и читалачке групе да се пријаве Коларчевом народном универзитету, Београд, Ускочка ул. бр. 2, да би им се слао овај материјал. Истовремено треба уплатити на чековни рачун Поштанске штедионице у Београду бр. 63.465 (»Књижница за народно просвећивање Коларчевог народног универзитета«) износ од 50.— дин. Поручиоци ће редовно добијати предавања док се уплаћени депозит не исцрпе, а тада ће бити позвани да уплате нов депозит.

ПРОЛЕЋНИ КРОС

Прва велика манифестација новог фискултурног покрета

Овогодишња спортска сезона почиње пролећним кросом, великом манифестацијом какву не памти историја нашег фискултурног покрета. Основни значај ове велике манифестације, поред тога што ће избацити масе спремних руководилаца, и у томе је што ће омогућити широким слојевима радничке и средњошколске омладине, која се никада раније није могла бавити фискултуром да се заинтересује за фискултуру и да почне активно њоме да се бави.

Овој најмасовнијој акцији на фискултурном пољу окружни фискултурни одбори пришли су са највећом брижљивошћу и пажњом. Припремни одбор за крос при Градском одбору ФИСАС-а у Београду под паролом: **„Сваки грађанин учесник у пролећном кросу"** спровео је све припреме и широку агитацију за сам крос. У овоме је много помогло Месно синдикално веће, које је преко подружница такође дало директиву за што веће учествовање радника и намештеника у кросу.

До сада је пријављено у Београду 16.000 учесника без Југословенске армије, која ће дати око 2.000 учесника. Овакав број је захтевао свестрану и брижљиву организацију, па да сама манифестација оваквог стила не подбаци.

У сарадњи са нашом Армијом организована је телефонска и редарска служба, а у сарадњи са Радио-станицом биће организован пренос преко радиа као и обезбеђење самих микрофона и мегафона на терену. Уз помоћ народне власти обезбеђена су сва техничка средства потребна за организацију ове приредбе.

С обзиром да наша фискултурна друштва и наши млади фискултурни активи нису још толико организационо јаки да би могли спровести искључиво такмичарски крос-контри, то ће крос ове године имати више масовни манифестациони карактер него такмичарски. Стога ће бити и немогуће сваком такмичару одредити тачно време, већ ће се време бележити у главном онима који стигну у првим редовима.

Уз помоћ осталих антифашистичких организација набављени су поклони израђени од метала у виду фискултурне значке за победнике на овој приредби.

С обзиром да овогодишњи крос треба истовремено да буде и знак наступања у нову спортску сезону, у којој су предвиђене велике фискултурне акције, то ће само отварање кроса бити извршено на свечан начин у 8 часова ујутру на Бањици. Крос ће отворити један од претставника Фискултурног савеза Југославије у сарадњи са друговима из Фискултурног одбора и народне власти.

Читава приредба ће се одвијати од 8 ујутру до 2 сата поподне. Стога је потребно да се по могућности поносе нешто хране собом с обзиром да је Бањица прилично удаљена од града. Трчаће група од 500 до 650 учесника. Већи број се неће моћи пуштати просто из разлога што би се сама организација кроса довела у питање. У извођењу ове манифестације важно је обратити пажњу на следеће:

Са рејонског кроса у Кошутњаку

1) **Боје бројева** (фискултурнице до 18 година имаће бројеве жуте боје а преко 18 година браун боје; фискултурници до 16 година бројеве црвене боје, од 16 до 18 година бројеве плаве боје, од 18 до 35 година и преко 35, бројеве црне боје; лакоатлетичари црвене боје). То је важно ради тога што ће на сабиралишту бити означено на таблама где се која боја скупља.

2) **Сабиралиште**, које се налази у близини самог циља, тј. пред зградама где ће бити гардероба смештена. Да би се гардероба бар донекле могла растеретити то је потребно да се по могућности дође са мање одела на ову приредбу. Исто тако је потребно да унапред свако фискултурно друштво и сваки фискултурни актив одреди одговорнога друга за гардеробу.

3) **Одлазак на старт.** Када се такмичари скину и построје онда у највећој дисциплини крећу на старт и то расподељени по групама којих ће бити 40 (за сваку ће групу бити објављено време поласка на старт као и сам почетак старта, преко плаката и преко звучника на терену). Овде је нарочито потребно да такмичари пажљиво слушају команду и позив на старт, затим да се не задржавају јер би у противном овако велику приредбу било немогуће извести у току једног дана.

4) **Долазак на циљ.** На циљу, поред левкова којих ће бити 5, налазиће се функционери, који ће бележити време и бројеве такмичара. Ради тога је неопходно да сами такмичари воде рачуна о најпримернијој дисциплини, да би се на тај начин што лакше спровела служба на циљу. Овде је нарочито потребно нагласити да се гледаоци не смеју мешати са такмичарима, већ да стоје са стране где ће бити одређено место за гледаоце.

5) **Обавештајна служба.** У близини трибине налазиће се апарат од 4 до 5 фискултурника, који ће давати сва могућа објашњења и обавештења о самоме кросу.

6) **Лекарска служба.** Фискултурна секција лекара организирала је лекарску службу, која ће бити смештена у близини трибина.

Да би се читаво спровођење ове приредбе олакшало потребно је да рејонски фискултурни савети и фискултурна друштва поделе још на месту поласка из вароши све такмичаре по категоријама и да у таком таставу дођу на сабиралиште, тако да би се такмичари могли одмах укључити у одговарајућу групу. За овај дан ће бити повећан трамвајски саобраћај у правцу Бањице, а можда и аутобуски уколико Извршни одбор буде у могућности. Пошто ће сами функционери бити на сам дан кроса заузети око организације то ће се крос за функционере одржати у суботу у 5 сати на Бањици.

С обзиром да ће крос имати више манифестационог значаја потребно је да наше антифашистичке организације спроведу што бољу агитацију за масовни долазак на Бањицу. Препоручљиво је да се поред хране понесе и по неки инструмент за свирање да би само време боравка било употпуњено и веселије на терену. Такође би било потребно да сва фискултурна друштва и фискултурни активи понесу понешто од реквизита (лопта, мрежа за одбојку итд.), да би цело време фискултурне организације употпуњавале читаву приредбу са фискултурним програмом. С времена на време ће Београдска радио станица вршити пренос преко радиа како би се широке масе упознале са тим како се спроводи приредба. Читав програм за поједине групе биће плакатиран изаћи ће и у недељном листу фискултуре у четвртак. Зато је потребно да се фискултурне организације и сви фискултурни руководиоци што боље упознају са овим програмом да би могли више допринети лакшем извођењу саме организације.

Пролећни крос-контри је велико заталасавање маса да се баве фискултуром и ради тога елан стечен у припремама за крос и у самом његовом извођењу треба и даље одржати за наступајуће фискултурне акције. Наиме самим даном кроса почиње фискултурна недеља, чији је програм следећи: на дан 7 априла биће сакупљање прилога за фискултурни покрет; на дан 8 почеће курс за руководиоце (секретаре фискултурних друштава и рејонске савете); на дан 9 срећивање и учвршћење фискултурних актива; на дан 10 почетак стручних курсева кошарке, одбојке и лакоатлетике; 11 априла сва фискултурна друштва и сви фискултурни активи одржаће конференције целокупног чланства на којима ће се изнети проблеми као и мере на који начин да се реше; 12 априла опште срећивање администрације: увођење статистике, картотеке итд. 13 априла је »Дан рада«: овога дана ће фискултурници радити на оправци терена, 14 априла биће турнир у кошарци и одбојци, можда попуњен са још неким фискултурним програмом, а истога дана увече одржаће се фискултурна академија.

Једино кроз овакве акције које су у ствари и конкретна садржина рада оснажујемо и јачамо наш млади нови фискултурни покрет, који већ по садашњој масовности и основи, на коју је постављен, претставља неисцрпну снагу и јак ослонац у изградњи и обнови наше порушене земље.

Милош РАЈАЧИЋ

ИЛУСТРОВАНА РЕПОРТАЖА

Кратка посета

ПРОНАЛАЗАЧУ НАЈВЕЋЕГ ЕЛЕКТРОМАГНЕТА НА СВЕТУ

Док куцамо на врата професора др Ђорђа Нешића, управника Очне клинике, и нехотице нам се намеће слика презапосленог лекара — научника. Пуни забуне отварамо врата и пре него што смо се снашли, доктор је оставио креду којом је исписивао математичке формуле на табли и отресајући белу прашину, хитрим кораком нам пришао. Пошто смо, не желећи да ометамо рад на клиници, изразили жељу да сазнамо нешто више о његовим електромагнетима — изумима доктор је завртео главом: »Видимо, дошао нам је крај. Не дате нам више да ћутимо, нако радови до краја нису изведени«... И, вративши се столу на коме леже књиге и разни апарати, доктор је отпочео историју електромагнета кроз коју се живо чита и историја живота овог нашег научника.

»ИЗМИСЛИ, ДОКТОРЕ, БАР РУЧНИ МАГНЕТ«

Беснео је прошли светски рат. Људи су беспомоћно умирали, а лекари су кршили руке и у очајању говорили о магнету којим би се извлачили комадићи гвожђа из људског организма.

— Говорили су ми, сећа се стари професор: »Измисли, докторе, бар ручни магнет«. То је онда личило на фантазију, али ипак мисао да бар нешто од тога остварим није ме напуштала. По свршетку рата, вративши се на клинику, све више сам на то мислио. Почео сам са експериментима..

Пуних једанаест година требало је док се израдио један џиновски електромагнет који је у пракси показао како је племенита била ова замисао и какву корист претставља за човечанство. То је био први и највећи електромагнет те врсте на свету. Највећи научници света заинтересовали су се за радове доктора Нешића, а многе државе тражиле су планове за израду. У светске медицинске уџбенике ушао је и овај електромагнет.

РУЧНА ИЗРАДА И ДОМАЋИ МАТЕРИЈАЛ

— Оно што треба нарочито истаћи, наставља доктор, то је да је за израду овог апарата употребљен само домаћи материјал и да је сав механизам ручна израда намештеника саме клинике. Његова изградња не може се замислити без рада електро-механичара Стевана Ђурчића и механичара Војислава Милијћа који са мном раде од првих дана и још и данас су ми најбољи сарадници.

И механичари су са своје стране уносили идеје у докторов план Ђурчићева је замисао да за калеме електромагнета употреби дебелу бакарну жицу и обложи је азбестом, уместо шупље бакарне жице какву је у свом раду употребио француски академик Котон. Овим се успело да електромагнет буде потпуно осигуран од сваког квара.

— Још у оно време, наставља доктор, показало се шта значи права сарадња и допуњавање у раду. Они који су прецењивали стручну спрему на овом нашем заједничком делу, могли су да се увере да се стручност стиче кроз рад и да високи идеали покрећу на велике жртве људе, који су сматрани малим и незнатним.

Убрзо је др Нешић кроз своју праксу са електромагнетом закључио да има и таквих легура које не реагирају и на овако јаку снагу. Нарочити отпор давали су ситни комади. Указала се потреба за израдом једног много јачег електромагнета који ће дати резултате не само на вађењу страних тела из очију него и из других делова људског организма. Почели су радови на изради овог електромагнета, за који је требало самога бакра неколико тона. Електромагнет је завршен. Привлачиће страно тело овај електромагнет, подизаће у виду купе део организма у коме се страно тело налази. Хирург, који ногом регулише јачину апарата, врши своју операцију правећи пут страном телу које му без тражења и без повреде крвних судова иде у руке. Чак и када се ради о дубоком продору парчића у мозак, моћи ће се ефикасно помоћи. Безброј других корисних интервенција требало је извршити овим апаратом. Али, требало је изградити електричну станицу за његово покретање.

Тада је настао рат. На клинику су пале немачке запаљиве бомбе. Воде није било, а електромагнети, понос целе клинике, били су угрожени. Људи су скакали у пожар и натчовечанским напорима успели да спасу онај део зграде у коме су апарати смештени. Онда је дошао окупатор. »Како би нам сад био потребан«, — рекао је јапански официр, гледајући електромагнет. »Како богатство би то било за Немачки Рајх«, мислили су немачки официри. Али, магнет је тако грађен да се није могао однети са овог места, а и био би мртав без људи који су га изградили и њиме управљали. Наилазе онда англо-америчка бомбардовања. »А доктор се не склања, гледа само да се не сруше зидови где су електромагнети«, прича напрегнутим гласом једна болничарка. Од овог бомбардовања порушени су други делови клинике. Дечја соба, амбуланта, све се руши у пепео, а у осталим деловима зграде намерно се оставља неред који одбија грамзљивог окупатора. Он није знао да се иза тог нереда у оцацима скрива намештај за обнову клинике, да се у орманима у зиду крију најважнији лекови.

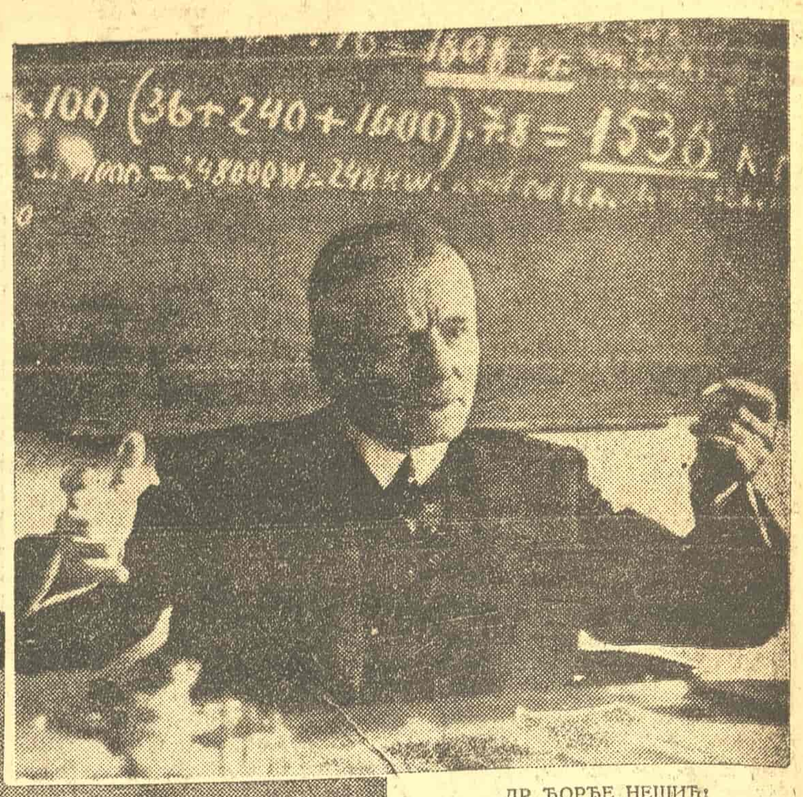

ДР ЂОРЂЕ НЕШИЋ: »ТРЕБА ОПРАВДАТИ ТОЛИКО ПОВЕРЕЊЕ«

ДУГОГОДИШЊИ САРАДНИЦИ ЗАВРШИЋЕ СВОЈЕ ВЕЛИКО ДЕЛО

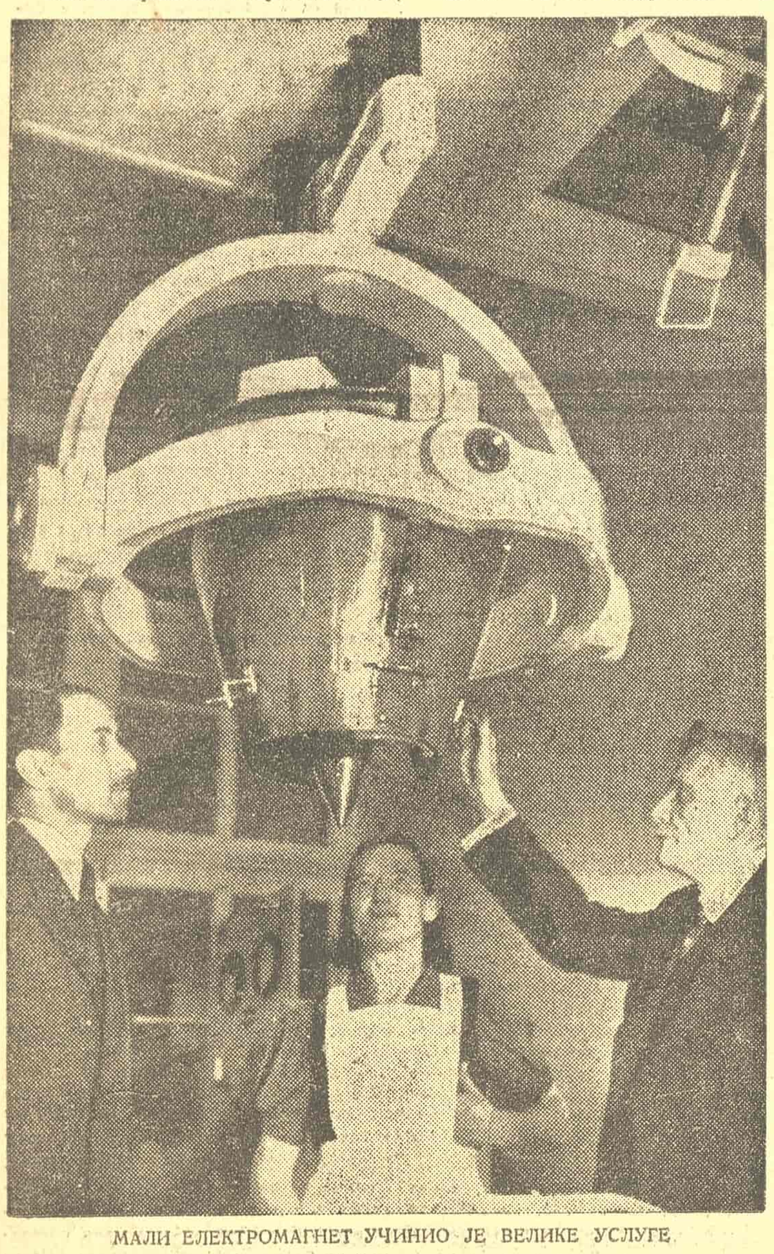

МАЛИ ЕЛЕКТРОМАГНЕТ УЧИНИО ЈЕ ВЕЛИКЕ УСЛУГЕ

»МИСЛИО САМ ДА СЕ ЗАКОПАМ«

Сада, све је оправљено. Особље које је рушило, без помоћи зидара и дрводеља саградило је нове зидове, нове таванице и подове. У зиду стоји чист и бео орман који је некад био тајна апотека, да би се онда када је требало отворио ширином човечјег срца за рањене борце које је прихватила уздрхтала докторова рука.

— Мислио сам само да дочекам ослобођење, да предам ово што сам сачувао па да се закопам, — као да некога кори полако говори професор.

Али, требало је оживљавати рањенике и старачка леђа савијала су се дању и ноћу, биле су будне очи лекара над младим борцима. А упоредо са рањеницима, оживљавао је и стари професор. Његов електромагнет чинио је велике услуге, лечени су болови, уклањано слепило, а срце научника све живље је куцало. Но, свугде се није могло помоћи. Многе очи остале су жељне да угледају слободни свет који окружује, парчићи гвожђа мучили су многа тела. То је уносило немир. Са каквом чежњом је доктор помишљао на недовршени електромагнет. Жеља да га ставн у погон стално је тињала.. Можда је та жеља некада и гласно изговорена, али даље од тога није се ишло. Зато је требало милион динара. »А зар сада кад су толике куће без крова, кад треба обновити фабрике, када је свуда пустош? Није ли претерано захтевати тако нешто у овим данима?« Такве мисли мориле су др Нешића, док је с друге стране горео од жеље да помогне својим болесницима.

Тежиште свога рада пренео је доктор на друго поље, на лечење слепила код рањеника. У дописивању са чувеним совјетским очним лекаром Филатовим, он је редовно измењивао своја искуства Некадањи другови из школске клупе, који се нису видели пуних тридесет и пет година, нашли су се заједно на пољу науке и у позној старости поново зближили. Док совјетски научник прати радове нашег лекара, овај прима од њега рецепте за справљање лекова за слепило. И сам руски научник био би задивљен када би видео под каквим се условима и са каквом непрајношћу припремају ови лекови: у докторовој соби они се кувају у обичној кухињској шерпи, а ампуле за инјекције припремају се на најпримитивнији начин.

ИМА НЕШТО ШТО НИ НАУЧНИК НЕ РАЗУМЕ

— Ето подижемо се, ничемо из пепела као Феникс, говори доктор, док показује тај »уређај«.

Он схвата да ће се и то убрзо поправити. Јер, ових дана, десило се нешто што даје пуно наде: истовремено и радује и збуњује. Доктору је саопштено да је претседник Планске комисије, у оквиру плана обнове за 1946 годину који је одобрила Савезна влада, осигурао кредит од милион динара за довршење великог електромагнета. Врше се ужурбане припреме за нове радове, али тешко је доктору да тако штогод разуме: »Зар тако једноставно, извештавају ме телефоном, а нити сам дао акт, ни образложење?“

Даница ПЕРИЋ

Слободни слог

Један практичан предлог

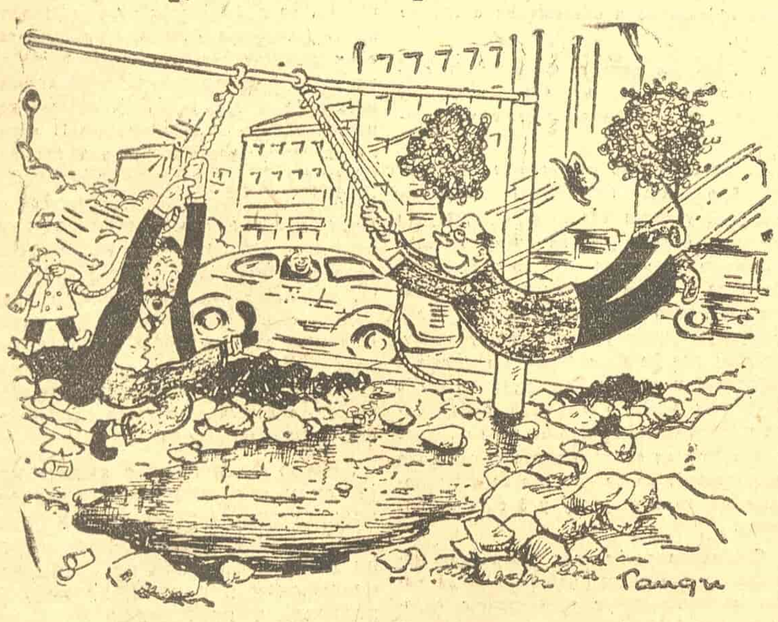

...који би омогућио Београђанима прелаз преко тротоарских рупчага

У Италији

Рајтер пише да Бевин намерава да утроши на претставништва у иностранству пет пута више него што је трошио лорд Халифакс у последњој години пре рата.

— Дивота! Изгледа да не треба да се плашимо беспослице!

„Бољи“ газда

Цивилна полиција упала је у зграде југословенских установа у Трсту и све демолирала.

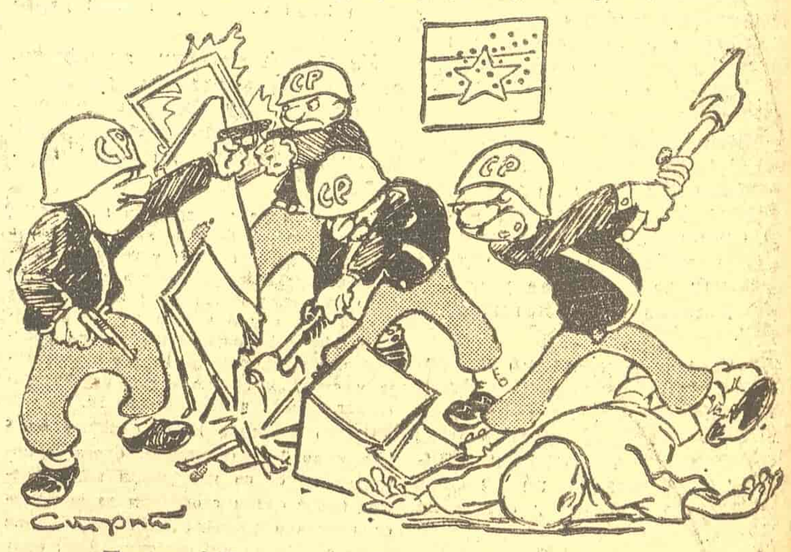

— Пер дио! Па такву слободу нисмо имали ни док нас је Бенито плаћао.

Уредништво и администрација „20 октобра“ Влајковићева 8 у Београду. Штампарско предузеће Народног фронта Србије. Одговорни уредник Танасије Младеновић. Чек. рачун 62.317. Поштански фах 53